

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

В.о. завідувача кафедри,
к.е.н., доц.

Ольга ГУБАРИК

« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ В РОСЛИННИЦТВІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Рівень вищої освіти: Магістр

Здобувачка

Інна МОРЕНКО

Науковий керівник,
д.е.н., професор

Галина ПАВЛОВА

Дніпро 2024

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**Факультет:** Обліку і фінансів**Кафедра:** Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою**Освітньо-професійна програма:** «Облік і оподаткування»**Спеціальність:** 071 «Облік і оподаткування»**Рівень вищої освіти:** Магістр**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Зав. кафедри _____

«_____» _____ 202_р.

ЗАВДАННЯ**на підготовку кваліфікаційної роботи**Моренко Інни Віталіївни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Удосконалення облікового забезпечення управління витратами в рослинництві на підприємстві**Науковий керівник:** Павлова Галина Євгеніївна д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по ДДАЕУ від «20» листопада 2023 року №3509

2. Термін подання здобувачем роботи: 16 лютого 2024 р.**3. Вихідні дані до роботи:** Закон України про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні, Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку № 16, № 30, статистичні дані, Податковий кодекс України, облікові дані та звітність ФГ «Ковальчук» Дніпровського району Дніпропетровської області, а також монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів.**4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)** вступ, теоретичні основи організації обліку витрат у рослинництві на підприємстві, стан облікового забезпечення витрат для потреб управління рослинництвом на підприємстві, удосконалення облікового забезпечення управління витратами в рослинництві, висновки та пропозиції.**5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)**Види валових витрат, Оцінка майна ФГ «Ковальчук» за 2018-2022 рр., тис. грн., Оцінка капіталу ФГ «Ковальчук» за 2018-2022рр., тис. грн., Графік документообігу з обліку розрахунків за єдиним соціальним внеском ФГ «Ковальчук» у 2022 році, . Схема руху документів при обліку виробництва продукції рослинництва, Схема розподілу загально виробничих витрат, Відображення сутності управлінського обліку, Схема ведення первинного обліку продукції рослинництва при застосуванні ярличка зі штрихкодом підприємства у ФГ «Ковальчук», Витрати на первинний облік продукції рослинництва при використанні Реєстрів відправлення продукції з поля, Вартість послуг для комерційних організацій, Показники виробництва ФГ «Ковальчук» при використанні плуга, Оформлення вхідних даних та розрахунок в електронних таблицях MS Excel, Виробнича собівартість сої при обробітку ґрунту з використанням плуга у ФГ «Ковальчук», Динаміка збільшення вартості палива при плужному обробітку соняшника у ФГ «Ковальчук», Показники виробництва ФГ «Ковальчук» при мінімальному обробітку, Виробнича собівартість кукурудзи при обробітку плугом та внесенням біогумусу у ФГ «Ковальчук», Оформлення вхідних даних та розрахунок в електронних таблицях MS Excel.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні основи організації обліку витрат у рослинництві на підприємстві	листопад 2023 р.	
2	Стан облікового забезпечення витрат для потреб управління рослинництвом на підприємстві	грудень 2023 р.	
3	Удосконалення облікового забезпечення управління витратами в рослинництві	січень 2024 р.	
4	Висновки та пропозиції, вступ	лютий 2024 р.	
5	Список використаних джерел, вступ, оформлення роботи	лютий 2024 р.	

Здобувачка

_____

(підпис)

Моренко І.В.

(прізвище та ініціали)

Науковий керівник

_____

(підпис)

Павлова Г.Є.

(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ У РОСЛИННИЦТВІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	11
1.1. Економічний зміст витрат на виробництво та завдання їх обліку	11
1.2. Класифікація витрат та їх значення для обліку на підприємстві	14
1.3. Нормативне та інформаційне забезпечення обліку витрат на виробництво та вихід продукції рослинництва	18
Висновки до першого розділу	21
РОЗДІЛ 2. СТАН ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИТРАТ ДЛЯ ПОТРЕБ УПРАВЛІННЯ РОСЛИННИЦТВОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ	23
2.1. Організаційно-економічна характеристика ФГ «Ковальчук» Дніпровського району Дніпропетровської області	23
2.2. Характеристика організації роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад облікової політики підприємства	28
2.3. Облік витрат на виробництво і вихід продукції рослинництва на підприємстві	33
2.4. Інформаційне забезпечення потреб управління на основі облікових даних	37
Висновки до другого розділу	41
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ В РОСЛИННИЦТВІ НАПІДПРИЄМСТВІ	42
3.1. Напрямки покращення обліку витрат та їх вплив на управління діяльністю підприємства	42
3.2. Автоматизація обліку витрат на виробництво і вихід продукції рослинництва на підприємстві	50
3.3. Оптимізація витрат на виробництво продукції рослинництва	56

Висновки до третього розділу	73
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78
ДОДАТКИ	87

Реферат

Тема: «Удосконалення облікового забезпечення управління витратами в рослинництві на підприємстві».

Кваліфікаційна робота: 77 с., 16 рис., 10 табл., 7 додатків, 87 літературних джерел.

Об'єкт дослідження — є процеси які відбуваються в господарських операціях агропромислового господарства, в ході яких здійснюються господарські витрати на сільськогосподарське виробництво, що в свою чергу відображаються в бухгалтерському обліку ФГ «Ковальчук».

Мети роботи передбачає теоретичну та практичну розробку рекомендацій щодо вдосконалення облікової підтримки управління сільськогосподарськими витратами в контексті стандартизованої методології бухгалтерського обліку за міжнародними правилами.

Методи дослідження — історичний, загальноприйнятий, індивідуальний, економіко-статистичний, порівняльний, детальний та інші.

Документовано та узагальнено теоретичні та наукові методи обліку витрат на виробництво продукції рослинництва. Надання пропозицій щодо вдосконалення бухгалтерського забезпечення управління витратами в сільськогосподарських підприємствах в умовах посилення конкуренції та підвищення прозорості ринку. Завдяки поєднанню знань щодо переваг і недоліків різних типів вирощування та економіко-математичного обґрунтування необхідності вирощування відповідно до того чи іншого типу, менеджер здатний приймати фінансово вигідні рішення щодо використання технології вирощування. Використання отриманих результатів дозволить підвищити довгострокову життєздатність врожаю екологічно чистої сільськогосподарської продукції з одночасним відновленням і збереженням родючості ґрунту.

АНОТАЦІЯ

ВИТРАТИ, ОПТИМІЗАЦІЯ ВИТРАТ, НОРМУВАННЯ ВИТРАТ РЕСУРСІВ, МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ, МАТЕРІАЛЬНІ РЕСУРСИ, ТРУДОВІ РЕСУРСИ, СТАТТІ ВИТРАТ.

SUMMARY

COSTS, OPTIMIZATION OF EXPENDITURE, NORMS OF RESOURCE COSTS, MODEL OF MANAGEMENT COSTS, MATERIAL RESOURCES, LABOUR RESOURCES, EXPENDITURE.

ВСТУП

Актуальність теми. Виробництво є одним із найважливіших видів господарської діяльності підприємства. Процедура виробництва складається з двох частин: перша — це процес виробництва товарів, предметів праці та самої праці, друга — виробництво нових продуктів (продукції або послуг).

Основним призначенням виробничого обліку є своєчасна, повна і достовірна характеристика фактичного розміру і складу витрат, а також обсягу виробленої продукції (наданих проектів або послуг) у грошовому виразі.

Заміна національної системи бухгалтерського обліку на нову потребує перегляду категорій витрат та пов'язаних з ними витрат, а також удосконалення методу обліку виробничих витрат, усе це матиме прямий вплив на впровадження ефективного управління рішення як на мікро, так і на макрорівні.

Розвиток комбінату як галузі економіки відзначається кількома унікальними особливостями. В першу чергу це визначається впливом природних факторів, але при організації обліку необхідно враховувати соціальні фактори. Цей атрибут полягає в тому, що земля є одночасно і значущим засобом виробництва, і територією, місцем, де розташована компанія. Крім цього, виробничі методи поступово виснажуються в ході виробництва, як наслідок, вони повинні бути замінені новими методами після закінчення визначеного періоду. Земля є незмінним засобом виробництва. При правильній експлуатації він не тільки не зношується, але й підвищує свою родючість. Стан виробництва характеризується ефективністю, ступенем використання науково-технічних досягнень, місцем і роллю працівника в процесі виробництва. У середовищах з обмеженими ресурсами та очікуваною ефективністю важливо постійно

оцінювати витрати на проект і результати, які він дає. Це питання загострюється через інфляцію, дані про собівартість продукції щодня порівнюються з майбутніми витратами, що базується насамперед на впливі зовнішнього середовища. Здатність викоринити або попередити дію багатьох негативних внутрішніх і зовнішніх чинників пояснюється організованим обліком витрат виробництва.

Мета та завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є теоретико-методичне забезпечення практичних рекомендацій щодо вдосконалення використання бухгалтерського обліку для управління витратами сільського господарства в контексті стандартизації методу обліку. Ці рекомендації мають міжнародний характер.

Досягнення мети дослідження спонукало до постановки та вирішення наступних проблем:

Вивчити грошову оцінку собівартості продукції сільського господарства.

- уточнити склад об'єктів обліку витрат і калькулювання собівартості сільськогосподарської продукції.

- визначати склад і межі виробничих витрат виходячи з їх грошової оцінки, місця застосування, складових частин, статей обліку, суміжних періодів та інших ознак, наведених у стандартах фінансового обліку;

- оцінити ступінь своєчасного та повного відображення виробленої продукції, наданих послуг чи робіт за їх кількістю та якістю, все це здійснюється в окремих рахунках за кожним об'єктом, центром відповідальності та відповідним періодом;

- спостерігати за створенням відповідної інформації щодо обсягів витрат та виготовленої продукції (продукції, послуг) у документованій системі обліку, реєстрів та звітності.

- визначити місце обліку витрат в системі управління аграрними підприємствами та визначити зміст терміну бухгалтерський облік.

- пояснити необхідність застосування найбільш ефективного із запропонованих методів обробки ґрунту.

- розробити основні підходи до підвищення ефективності бухгалтерських служб щодо інформаційного забезпечення для ефективного управління витратами.

Об'єктом дослідження є господарські операції, в процесі яких обчислюється собівартість сільськогосподарського виробництва, ці операції відображаються в обліку ФГ «Ковальчук» Дніпровського району Дніпропетровської області.

Предметом дослідження є господарські операції, які відбуваються під час калькулювання собівартості сільського господарства, ці операції задокументовані в бухгалтерському обліку ФГ «Ковальчук» Дніпровського району Дніпропетровської області.

Методи дослідження. До теоретичних засад обліку витрат застосовано історичний метод, методи теоретичного розширення та порівняння застосовано для з'ясування фундаментальних принципів формування витрат сільськогосподарського виробництва та їх порівняння з вартістю капіталу. Дослідження принципів обліку витрат та їх значення щодо результатів діяльності підприємства проводилось за допомогою діалектичного підходу з використанням методів індукції та дедукції. За допомогою системного підходу, а також аналітичних і синтетичних методів визначено місце бухгалтерського обліку в системі управління. Під час дослідження сучасного стану обліку витрат на виробництво сільськогосподарської продукції застосовано методи економіко-статистичного спостереження, укрупнення, порівняння, деталізації, нормативний, балансовий, калькуляційний методи, статистичного аналізу динамічних даних.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у перевірці пропозицій та пропозицій щодо вдосконалення бухгалтерського обліку та управління витратами у сфері сільського господарства. За фінансової допомоги економіко-математичного моделювання проведено дослідження

різних способів обробітку ґрунту з мінімальними витратами виробництва та отриманням більшої економічної, соціальної та екологічної вигоди в майбутньому.

Практичне значення одержаних метою результатів є запропонувати вдосконалення методології бухгалтерського обліку для управління витратами сільськогосподарського бізнесу в контексті посилення конкуренції та підвищення прозорості ринків. Використання основних принципів запропонованої методології сприятиме обліку інформації щодо обсягу, складу витрат на виробництво та результатів виробничої діяльності, необхідної керівникам для виявлення та використання внутрішніх резервів для підвищення ефективності виробництва своїх підприємств. Завдяки поєднанню знань щодо переваг і недоліків різних типів обробітку ґрунту, а також економіко-математичного обґрунтування потенційного успіху чи невдачі різних методів обробітку ґрунту, власник компанії може приймати рішення, які є економічно виправданими щодо використання специфічних технологій обробітку ґрунту.

Джерелами інформації були: База даних містить наступну інформацію щодо ведення статистики, сільського господарства, норми та довідки, літературні джерела, дані первинного обліку, річні звіти, баланси та статистичну звітність найбільш значущих економічних показників, пов'язаних з роботою ФГ «Ковальчук» Дніпровського району Дніпропетровської області на 2018-2022 роки. Теоретико-методологічні основи положень економічної теорії, менеджменту, організації та методології бухгалтерського обліку, законів України та інших нормативно-правових документів держави та наукових видань з питань обліку собівартості продукції та результатів науково-популярної діяльності в Україні, усі вони спрямовані на покращення економічної діяльності.

Апробація результатів роботи. Основні результати дослідження були представлені на наукових семінарах кафедри «Облік, оподаткування та управління фінансовою безпекою» з соціально-економічних питань, а також

у матеріалах Всеукраїнської віртуальної конференції 11-12 травня 2023 р. «Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стабільності підприємств».

Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, додатків, списку використаних джерел, що нараховує 87 найменувань, містить 10 таблиць, 16 рисунків. Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 77 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ У РОСЛИННИЦТВІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Економічний зміст витрат на виробництво та завдання їх обліку

Виробництво є одним із найважливіших видів господарської діяльності підприємства. У процесі виробництва використовуються природні ресурси, сировина, матеріали, паливо, енергія, трудові ресурси, основні фонди і одержується готова продукція, яка потім надходить на ринок. Одним із унікальних аспектів цього процесу є створення витрат, пов'язаних із виробництвом продукції, які складають загальну вартість виробництва. Витрати на виробництво складаються з питомих витрат на технологію, які базуються на обсягах і складають основу її фізичного складу.

Інформація про фактичні витрати на виробництво продукції, яка використовується для обчислення фактичної собівартості окремих виробів, а також для регулювання раціонального використання праці, матеріалів і фінансів, повинна своєчасно відображатися в управлінському обліку, повністю і правдиво. Позитивно впливає на кінцеві результати діяльності підприємства. Для досягнення запланованої ефективності виробництва необхідно постійне порівняння витрат і результатів [22].

Оскільки собівартість продукції є результатом комбінації факторів, які беруть участь у виробництві, її економічний зміст можна описати як відсоток спожитих виробничих ресурсів.

Витрати - це різноманітні природні ресурси і трудові ресурси, задіяні у виробництві нового продукту. У звичайних сценаріях виробництва грошове представлення витрат, пов'язаних зі створенням конкретного продукту, називається собівартістю. Суть термінів собівартість і собівартість закладена в поняття витрат виробництва.

П(С)БО 16 «Витрати», як витрати зарахував таке.

1. Витрати грошей визнаються в тому ж періоді, що й збільшення боргу.

2. Витратами звітного періоду вважаються такі, що призвели до зменшення активів товариства або збільшення його зобов'язань, що призвело до зменшення власного капіталу товариства (крім зменшення капіталу внаслідок вибуття або розподілу товариства власниками), розрахункової вартості цих витрат потім використовується для розрахунку зобов'язань компанії.

3. Вартість речей визнається витратами протягом певного періоду разом із доходом, пов'язаним з ними.

4. Витрати, не пов'язані з доходами певного періоду, документально підтверджуються у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені.

5. Якщо актив має здатність приносити грошові вигоди протягом кількох облікових періодів, тоді вартість активу розподіляється (наприклад, через амортизацію) між цими обліковими періодами [60].

Витрати не враховуються:

1. Початкова (майбутня) оплата акцій, проектів, послуг.
2. Погашення отриманої позики.
3. Інші зміни або збільшення заборгованості, що не відповідають вимогам пункту 6 цього правила (стандарту).

4. Витрати, пов'язані зі зменшенням власного капіталу, відображаються у зменшенні стандарту положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Основною метою виробничої діяльності компанії є створення готової продукції, призначеної для розповсюдження та отримання прибутку. Під час виробничого процесу враховуються витрати, пов'язані з виробництвом продукції, і собівартість виробництва.

До виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включаються:

- прямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;

- інші прямі витрати;
- загально виробничі витрати [77].

Перелік і склад статей, що використовуються для калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг), визначається підприємством.

Прямі витрати, пов'язані з виробництвом продукції, безпосередньо обліковуються на рахунку 23 «Виробництво».

Основною метою виробничої діяльності компанії є створення продукції, яка буде продаватися, і отримання доходу від цього доходу. Одним із загальних атрибутів виробничих процесів є наявність виробничих витрат.

Стан виробництва характеризується ефективністю, ступенем використання науково-технічних досягнень, місцем і роллю працівника в процесі виробництва. У середовищах з обмеженими ресурсами та очікуваною ефективністю важливо постійно оцінювати витрати на проект і результати, які він дає. Це питання загострюється через інфляцію, дані про собівартість продукції щодня порівнюються з майбутніми витратами, що базується насамперед на впливі зовнішнього середовища. Потенціал усунення або пом'якшення впливу численних негативних внутрішніх і зовнішніх факторів можна пояснити організованим обліком витрат на виробництво.

Основною метою обліку витрат на виробництво є регулювання виробничого процесу та управління пов'язаними з ним витратами.

Основними обов'язками бухгалтера виробничих витрат є:

- надання інформації адміністрації підприємства для прийняття рішень щодо управління;
- спостереження та контроль фактичного рівня витрат відносно їх запланованих значень і бюджетних сум з метою виявлення розбіжностей і розробки фінансової стратегії на майбутнє;
- ефективний метод обліку випуску продукції за різними її видами, в тому числі за якістю;

- застосування собівартості та виробленої продукції під час оцінки готової продукції та розрахунку фінансових результатів.

- виявлення та оцінка економічної вигоди виробничої діяльності структурних підрозділів.

Збір і систематизація інформації щодо управлінського обліку призначена для сприяння довгостроковим рішенням щодо окупності виробничих програм, рентабельності продукції, ефективності капітальних вкладень і ін.

1.2. Класифікація витрат та їх значення для організації обліку

Створення сільськогосподарської продукції (продукції, послуг) пов'язане зі специфічними витратами. У процесі виробництва задіяна робоча сила, використовуються знаряддя праці, а також предмети праці. Усі ці витрати, пов'язані з виробництвом сільськогосподарської продукції, виражені у грошовій формі, вважаються собівартістю продукції.

Класифікація витрат на виробництво базується на багатьох ознаках, серед яких: економічний зміст витрат, собівартість предметів, спосіб врахування витрат тощо.

Витрати, що включаються до ціни сільськогосподарської продукції, за змістом поділяються на такі категорії: вартість зворотних відходів; матеріальні витрати; заробітна плата; відрахування на соціальні заходи; амортизація основних засобів; та інші витрати.

До складу елемента «Матеріальні витрати» входять витрати на виробництво: сировини та основних комплектуючих; куплені готові вироби та комплектуючі; паливно-енергетичні витрати; будівельні матеріали, запасні частини та тара; Допоміжні та інші витрати.

Компонент «Витрати на оплату праці» включає заробітну плату, пов'язану з посадовими окладами, тарифами, преміями та заохоченнями, а

також компенсацію, пов'язану з відпусткою та іншою неоплачуваною працею, усі вони включені до цього компоненту.

Елемент «Відрахування на соціальні заходи» включає резерви на пенсію, страхування та витрати, пов'язані з працевлаштуванням, а також індивідуальне страхування працівників компанії, які потім вираховуються з доходу.

Складова «Амортизація» включає загальну суму амортизації основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних активів.

Компонент «Інші операційні витрати» включає витрати на операційну діяльність, які не входили до складу попередніх компонентів, зокрема витрати на оплату праці, зв'язок, виплату матеріальної допомоги тощо.

Витрати, пов'язані з виробництвом, включаються до ціни виробленої сільськогосподарської продукції (робіт, послуг). Ці вимоги наведено в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [60].

Новим кроком в еволюції бухгалтерського забезпечення сільського господарства стало впровадження НП(С)БО 30 «Біологічні активи». У зв'язку з цим виникла необхідність змінити сучасну методику обліку витрат, яка використовується в сільськогосподарських підприємствах, та змінити Методичні рекомендації.

Про особливості галузі сільського господарства в цілому, а також про особливості обліку сільськогосподарської діяльності при застосуванні П(С)БО 30 вже йшлося в багатьох письмених роботах. Найбільш широким і всебічним дослідженням цих питань є книга під редакцією В.М. Жука, в якому описано першочергові підходи до нової методики обліку сільськогосподарської діяльності.

Враховуючи зміни в методиці обліку сільськогосподарської діяльності, його першочерговим завданням залишається достовірна оцінка та відображення біологічних активів, сільськогосподарської продукції та витрат, пов'язаних з біологічними перетвореннями.

НП(С)БО 30 зазначено, що витрати, пов'язані з біологічними перетвореннями біоресурсів та виробництвом сільськогосподарської продукції, вважаються витратами основної діяльності. Облік витрат ведеться за кожним об'єктом, який має собівартість (окремий вид біологічних активів або їх група) згідно з НП(С)БО 16 «Витрати» [24].

Рахунок 94 «Інші операційні витрати» призначений для обліку інших витрат, пов'язаних з операційною діяльністю. На рахунку 94 «Інші витрати операційної діяльності» документуються додаткові витрати на операційну діяльність підприємства, ці витрати не відображаються на рахунках 90 «Собівартість реалізованої продукції». «Загальновиробничі витрати». 92 «Адміністративні витрати». «Витрати на збут» [5].

Крім того, є значні витрати. Валові витрати - це загальна вартість товарів (робіт, послуг), придбаних підприємством як засіб компенсації собівартості продукції.

Усі витрати підприємства поділяються на чотири групи (рис.1.1.)

Між витратами на виробництво (діяльність) і валовими витратами існують специфічні розбіжності та зв'язки.

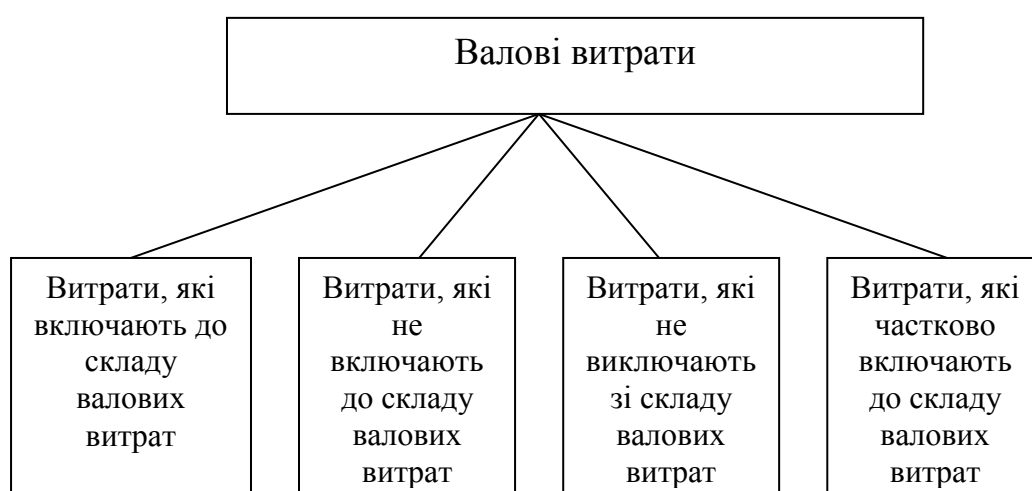

Рис.1.1. Види валових витрат

Різниці між ціною брутто та собівартістю продукції (діяльності) в наступному:

1. Об'єктом податкового обліку є витрати на виробництво продукції (діяльності), а об'єктом цього виду обліку є валові витрати.

2. Валові включають усі витрати, пов'язані із закупівлею сировини, матеріалів (робіт, послуг). Витрати виробництва (дій) не складаються з вартості придбаних товарів і матеріальних витрат, натомість це просто сума списання, пов'язана з їх споживанням. У фінансовому обліку витрати сировини і матеріалів документально оформляються у складі виробничих запасів.

3. Прямі витрати - це витрати, пов'язані з постачанням ТМЦ постачальникам. Грошові кошти, які передаються як сума передоплати, не вважаються витратами у фінансовому обліку, а вважаються боргом.

4. Амортизація основних засобів документально відображається у складі валових витрат, але відноситься на собівартість продукції (діяльності) і документально відображається у складі виробничої собівартості продукції, витрат на виробництво, адміністративних витрат та витрат на збут.

5. Усі витрати, які є валовими, реєструються для розрахунку оподаткованого доходу. Витрати на виробництво (діяльність) документально підтверджуються для визначення собівартості виготовленої продукції (продукції, послуг) та фінансової віддачі підприємства.

6. Витрати, пов'язані зі сплатою штрафів, пені та умовами господарського договору, не включаються до складу валових витрат. У фінансовому обліку визнані злочини, покарання та витрати, пов'язані з виробництвом (діяльністю), відносяться на витрати операційної діяльності. Потім ці витрати враховуються у складі собівартості продукції (діяльності).

У бухгалтерському обліку як прямих, так і непрямих витрат часто зустрічається:

- базуються валові витрати та собівартість продукції (діяльності).
- на підставі первинних документів, які є спільними.

Традиційні витрати виробництва (дій), особливо щодо витрати, пов'язані з працевлаштуванням, соціальними заходами, обов'язковими аудитами та іншими витратами, одночасно вважаються валовими витратами.

Класифікуючи великі витрати, важливо звернути увагу на різні визначення «великих витрат» у податковому та бухгалтерському обліку. Оскільки неправильний розрахунок витрат може істотно змінити оподатковуваний прибуток компанії і, як наслідок, розмір податку на прибуток.

1.3. Нормативне та інформаційне забезпечення обліку витрат на виробництво та вихід продукції рослинництва

Основним законодавчим документом, який визначає правові основи регулювання, організації, бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні, є Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні". Що стосується виробничих витрат і результатів, вони зобов'язані дотримуватися цього закону та визначати ці терміни на його основі [29].

Крім того, одним із основних нормативних документів є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», яке містить загальні правила, визначення, склад, розрахунки та порядок їх ведення в бухгалтерському обліку. П(С)БО 16 є повним відображенням характеру витрат, містить їх детальний опис [60].

Управлінський облік не підлягає законодавчому регулюванню, внаслідок чого в ньому відсутнє офіційно визнане поняття, яке б відповідало змісту категорії «витрати виробництва» в управлінській сфері.

У Методичних пропозиціях щодо формування собівартості товарів (робіт, послуг) на підприємствах, затверджених наказом Держпромполітики України від 2 лютого 2001 р. (№ Для підприємств, які здійснюють промислову політику, п. 15 зазначено, що витрати на виробництво — це

собівартість продукції (робіт, послуг) і ці витрати пов'язані з виробництвом продукції.

Спочатку НП(С)БО 30 вводив нові об'єкти обліку, які отримали назву «Біологічні активи», це були живі організми (рослини, тварини), які вирощувалися підприємством з метою отримання сільськогосподарської продукції або утримувалися ним для інших цілей. Змінено існуючі назви об'єктів, що обліковуються: «продуктивна худоба» змінено на «Довгострокові біологічні активи тваринництва», «однорічні насадження» змінено на «Довгострокові біологічні активи рослинництва», « тварини. на відгодівлю» змінено на «Поточні біологічні активи виробництва продукції тваринництва». Додатково об'єктом обліку є «Оточні біологічні активи, пов'язані з рослинництвом» – регіон вирощування зернових культур, в якому працює підприємство. Чого не було раніше.

НП(С)БО 30 зазначено, що витрати, пов'язані з біологічними перетвореннями біоресурсів та виробництвом сільськогосподарської продукції, вважаються витратами основної діяльності. Облік витрат ведеться за кожним об'єктом, який має собівартість (окремий вид біологічного активу або група таких активів) згідно з НП(С)БО 16 «Витрати» [49].

Витрати, пов'язані з біологічними перетвореннями:

- спрямовувати матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;

Інші прямі витрати, такі як витрати на оплату праці та матеріали, включаються до цієї категорії.

- Загальні витрати.

Облік витрат на біологічні перетворення та виробництво продукції (робіт, послуг) повинен включати документально підтверджену, своєчасну, повну та достовірну характеристику фактичних витрат на виробництво продукції з метою забезпечення контролю за використанням матеріальні, трудові та фінансові ресурси, а також обсяг виробленої продукції (кількість виконаних робіт, наданих послуг).

Згідно з методичними засадами бухгалтерського обліку, які впливають з Плану рахунків бухгалтерського обліку, національного НП(С)БО та іншої відповідної методичної інформації, прямі витрати в бухгалтерському обліку обліковуються за дебетом рахунку 23 «Виробництво» на відповідних субрахунках. .

За дебетом рахунку 91 "Загальновиробничі витрати" обліковуються всі витрати, пов'язані із загальновиробничими.

Після введення в дію НП(С)БО 30 нові методи оцінки біоресурсів і сільськогосподарської продукції, а також пов'язані з цим зміни в методології розрахунку фінансових результатів призвели до суттєвих змін у відображенні витрат в бухгалтерському обліку.

Усі прямі витрати, пов'язані з культурами або їх комбінаціями (видами продукції), оформляються за дебетом рахунку «231 Рослинництво» (разом з аналітичними рахунками).

НП(С)БО 30 зазначено, що біологічні активи повинні оцінюватися та відображатися у фінансовій звітності за справедливою вартістю. Однак правило також говорить, що вартість біологічних активів, пов'язаних з рослинництвом, якщо їх неможливо визначити з абсолютною точністю (у нашому випадку озима пшениця), обліковується як незавершене виробництво та оцінюється за виробничою собівартістю, яка визначається згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Крім того, при застосуванні поточного методу обліку витрат виробнича собівартість буде вважатися неповною, на звітну дату ще не розподілені рахунки допоміжних виробництв і загальних витрат.

У процесі заготівлі продукція оцінюється за справедливою вартістю – це необхідно для НП(С)БО 30. Додатково в бухгалтерському обліку обліковується Д-т 271 К-т 231 (відповідає аналітичним рахункам) на суму справедливої значення. За дебетом рахунку 231 зараз маємо прямі витрати, пов'язані з виробництвом. Розбіжність за дебетом і кредитом рахунку 231 є

однією зі складових фінансового результату сільськогосподарської діяльності, це фінансовий результат від первісного визнання виручки.

Якщо за дебетом № 231 у поточному методі йдуть прямі витрати, то при первісному визнанні продукції рослинництва як готової продукції витрати на виробництво будуть занижені, оскільки до них ще не включатимуться непрямі витрати чи загальновиробничі витрати. Це призведе до того, що фінансові звіти протягом цього звітного періоду відобразатимуть невірну фінансову інформацію щодо фінансових результатів. Залежно від різниці дебету та кредиту рахунка 231 при надходженні продукції на дату звіту буде завищено дохід від первісного оприбуткування сільськогосподарської продукції або занижено витрати, що буде відображено, відповідно, у рядках 060 (061 для порівняння) та 090 (091 для порівняння) Звіту про фінансові результати.

Основною метою цих нововведень є не проста зміна назв об'єктів в обліку, а визнання необхідності окремого відображення бухгалтерами конкретних активів, які існують, збільшення вартості, відтворення, а отже, повинні бути призначені для конкретного призначення і мати спеціалізовану оцінку. Останнє зумовлює внесення цими правилами інших змін до організації бухгалтерського обліку.

Висновки до першого розділу

1. Зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення капіталу компанії, вважається витратами звітного періоду за умови, що оціночна вартість є точною.

2. Витрати залежать від використовуваної технології та обсягу виробленої продукції.

3. Перелік і склад статей, що використовуються для калькулювання собівартості продукції виробництва (робіт, послуг), визначається підприємством. Види витрат визначені законодавчо.

4. У процесі діяльності компанії необхідно постійне порівняння понесених витрат і результатів.

5. Витрати впливають на оподатковуваний прибуток підприємства, тому в податковому обліку включається категорія «Валові витрати».

Валові витрати визначаються за правилом першої події, яке розраховує оподатковуваний прибуток і не передає значення поняття «витрати виробництва» щодо процесу виробництва.

РОЗДІЛ 2. СТАН ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИТРАТ ДЛЯ ПОТРЕБ УПРАВЛІННЯ РОСЛИННИЦТВОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1. Організаційно-економічна характеристика ФГ «Ковальчук» Дніпровського району Дніпропетровської області

Основними видами діяльності ФГ «Ковальчук» є вирощування зернових та інших технічних культур, виробництво продукції розвиваючої галузі, а також обслуговування сільськогосподарської техніки та вирощування зернових. У попередні роки підприємство займалося вирощуванням тваринницької продукції, але ця галузь виробництва була збитковою, внаслідок чого в певний період була повністю занедбана.

Станом на 01.01.2012 територія землекористування підприємства складається з сільськогосподарських угідь площею 4904 га, шириною 4605 га, а також ріллі площею 4893 га і шириною 4594 га. Типова кількість працівників, задіяних у сільськогосподарському виробництві, становить 50 осіб.

Стан майна ФГ «Ковальчук» визначається сукупністю, місцем розташування, структурою та еволюцією активів і пасивів. Ми оцінимо статус доступності майна для компанії, щоб визначити, чи воно доступне, поточну готівку, облігації та кредиторську заборгованість, а також дебіторську заборгованість.

Першим етапом аналізу є оцінка майна ФГ «Ковальчук» за 2007-2011 роки. На цьому етапі середньорічний дохід об'єктів нерухомості визначається в таблиці 2.1.

Дані таблиці 2.1 свідчать про збільшення вартості активів ФГ «Ковальчук» протягом 2022 року. Ці збільшення приблизно в 4 рази перевищують зростання, що спостерігалось у 2018 році. У прогнозі на 2018-2022 роки вартість Очікується, що оборотні активи збільшуватимуться швидшими темпами, ніж вартість необоротних активів, це в першу чергу

пов'язано зі збільшенням вартості оборотного капіталу, що свідчить про те, що виробництво захищене достатніми фінансовими ресурсами від діяльності.

Таблиця 2.1

Оцінка майна ФГ «Ковальчук» за 2018-2022 рр., тис. грн.

Види активів (майна)	2018р.	20019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р. у % до 2018р.	У сер. по району за 2022р.
Майно - усього	6781,0	12706,0	13247,0	21481,0	27160,0	400,53	8344,8
Необоротні активи	2900,0	5913,0	5118,0	11235,0	10271,0	354,17	4095,8
Основні засоби	2638,0	5789,0	4977,0	11034,0	10130,0	384,00	2690,0
Оборотні активи	3881,0	6793,0	8129,0	10246,0	16889,0	435,17	4249,0
Оборотні виробничі фонди	2484,0	2651,0	2865,0	4807,0	5770,0	232,29	1197,0
Виробничі запаси	568,0	430,0	223,0	2242,0	3334,0	586,97	210,0
Фонди обігу	1397,0	4142,0	5264,0	5439,0	11119,0	795,92	3052,0
Готова продукція і товари	722,0	2478,0	3293,0	3265,0	4823,0	668,01	1003,0
Поточна дебіторська заборгованість	674,0	1645,0	1967,0	1995,0	6268,0	929,97	1749,0
Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	1,0	19,0	4,0	179,0	28,0	2800,00	300,0

У структурі майна підприємства відсутня складова під назвою витрати майбутніх періодів. Побоювання викликають значні зміни в обсязі грошей компанії в період Динаміки. Вартість майна вища на 18 815,2грн. Порівняно із середнім показником по району в цілому за 2022 рік. Враховуючи це, можна стверджувати, що ФГ «Ковальчук» входить до групи великих підприємств Дніпровського району Дніпропетровської області, що підтверджує концепцію розширення виробництва продукції рослинництва.

В умовах ринкової економіки джерелами формування активів підприємства є власні, залучені та капіталізовані пасиви. Щоб визначити,

наскільки ФГ «Ковальчук» може мати зайві готівкові кошти в касі, розглянемо витрати капіталу в таблиці 2.2..

Таблиця 2.2

Оцінка капіталу ФГ «Ковальчук» за 2018-2022рр., тис. грн.

Види пасивів (капіталу)	2018р	2019р	2020р.	2021р	2022р.	2022р. у % до 2018р.	У сер. по району за 2022р.
Капітал усього	6781,0	12706,0	13247,0	21481,0	27160,0	400,53	8344,8
Власний капітал	5748,0	6263,0	10543,0	17640,0	20409,0	355,06	5654,0
Статутний капітал	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	100,00	16,0
Зобов'язання	1033,0	6443,0	2704,0	3841,0	6751,0	653,53	2690,8
Забезпечення наступних витрат і платежів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	4,8
Довгострокові зобов'язання	89,0	2947,0	75,0	2531,0	2055,0	2308,99	686,0
Поточні зобов'язання	944,0	3496,0	2629,0	1310,0	4696,0	497,46	2000,0
Кредиторська заборгованість	536,0	1823,0	1322,0	1237,0	696,0	129,85	1115,0

Дані таблиці 2.2 свідчать про те, що капітальна вартість ФГ «Ковальчук» у 2022 році приблизно в 4 рази більша, ніж у 2018 році, насамперед через значне збільшення довгострокової заборгованості. Це свідчить про зростаючу залежність підприємства від позикового капіталу, а також про обмежену стабільність фінансового стану. Збільшення власного капіталу відбувається в першу чергу за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку ФГ «Ковальчук», статутного капіталу в динаміці 2018-2022 років. не було змінено. У капіталі організації відсутня заборгованість, пов'язана з майбутніми доходами. Вартість капіталу ФГ "Ковальчук" оцінюється в 181 856,2 грн. Порівняно із середнім показником по району в цілому 2022 року ФГ «Ковальчук» вважається великим підприємством району.

Відповідно до НП(С)БО 7 «Основні засоби» - це активи, які призначені для використання під час виробництва чи постачання товарів, надання послуг,

передачі в оренду іншим особам або для адміністративних чи соціально-культурних потреб. Ми будемо обговорювати стан і рух основних засобів на наступні кілька років. (додаток А)

З інформації у додатку А можна зробити висновок, що річний приріст основних фондів підприємства у 2022 році склав 1,386 млн., а темп приросту – 8,69%, що вище середніх показників по району у 2022 році. Це підтверджує пов'язане значення коефіцієнта оновлення активу, але з часом очікується, що воно зменшиться. Періодичність вибуття основних засобів в динаміці 2018-2022 рр. зменшується, що говорить про більш раціональне використання наявних основних засобів у ФГ «Ковальчук».

Фінансова звітність – це система узагальнюючих показників, що описують результати фінансово-господарської діяльності підприємства, на основі аналізу цих показників основні тенденції розвитку фінансових ресурсів та причини змін, а також переваги та недоліки діяльності підтверджені документально. Обговоримо фінансові результати діяльності ФГ «Ковальчук» за 2018-2020 роки. (Додаток Б).

Дані в додатку Б свідчать про те, що в цілому діяльність ФГ «Ковальчук» протягом 2018-2022 років є прибутковою, але сума валового прибутку в 2022 році порівняно з 2018 роком зменшилася на 2734 тис. або на 49,32 %, що на 1309 тис. менше середнього по району протягом 2022 року. Це зумовлено значним зростанням собівартості одиниці продукції, що реалізується (товари, послуги, адміністративні витрати), а також виручки підприємства.

Фінансова стабільність - це комплексний термін, який походить від сукупності всієї фінансово-економічної діяльності, на яку впливають різні фінансово-економічні процеси, і є основним компонентом загальної економічної стабільності компанії. Його основними складовими є ефективне створення, розподіл і використання фінансових ресурсів. Оцінимо фінансову спроможність ФГ «Ковальчук» на 2018-2022 роки. (Додаток Б).

Дані в додатку Б свідчать про те, що показники структури капіталу ФГ «Ковальчук» зазвичай відповідають типовим значенням, що вказує на те, що структура капіталу компанії, ймовірно, є оптимальною. У 2018-2022 роках ці показники мають тенденцію до зростання, за винятком коефіцієнта автономії та коефіцієнта фінансування, які зумовлені насамперед збільшенням довгострокових зобов'язань корпорації. Загалом по району 2022 показники, характерні для даної території.

Вивчивши показники життєздатності ФГ «Ковальчук», стає очевидним, що підприємство не в змозі погасити свої поточні борги без додаткових грошових коштів або короткострокових інвестицій, прикладом цього є коефіцієнт абсолютної ліквідності. Проміжне співвідношення боргу до доходу, як правило, вище, що дає нам змогу бути впевненими, що поточний борг буде виплачено протягом визначеного періоду. Як правило, достатню ліквідність відображає загальний коефіцієнт платоспроможності у 2022 році, який вище середнього по району на 0,91.

Основним методом оцінки ефективності використання ресурсів підприємства в умовах нестабільної економіки є оцінка та аналіз ділової активності суб'єкта господарювання, що дозволить об'єктивно оцінити економічну та фінансову ефективність діяльності та визначити потенціал для зростання.

Оцінка ділової активності – це оцінка виробничих можливостей господарського товариства шляхом комплексної оцінки ефективності використання ними виробничо-фінансових ресурсів, що призведе до оптимального зв'язку та залежності темпів зростання основних показників від, а також визначить проміжні та кінцеві результати діяльності. Оцінимо показники ділової активності ФГ «Ковальчук» за 2018-2022 роки. (Додаток Е).

Дані в додатку Е свідчать про те, що після аналізу ефективності використання капіталу компанії за 2018-2022 рр. можна зробити висновок, що використання капіталу є недостатнім. За 20018-2022 роки коефіцієнт використання загального капіталу зменшився на 0,29 або 20,8 відсотка, що на

2,02 нижче середнього показника по району станом на 2022 рік. Фондовіддача необоротних активів, як правило, нижча за рахунок вищого середнього річна вартість необоротних активів у порівнянні із загальною вартістю.

Фінансовий стан підприємства — це ступінь його забезпечення необхідними фінансовими ресурсами для ефективного ведення бізнесу та стабільного фінансового стану.

Повна (рейтингова) оцінка фінансового стану проводиться банками для визначення спроможності підприємства отримати кредит і зниження ризику кредитних операцій шляхом перевірки його фінансового стану, кредитоспроможності та виконання зобов'язань перед керівництвом. Розглянемо всебічно результати попередніх оцінок фінансового стану ФГ «Ковальчук» за 2018-2022 роки (Додаток Ж).

Розрахований сумарний показник фінансового стану ФГ «Ковальчук» віднесено до класу «А» – це свідчить про значний ступінь фінансової активності, цей клас також пов'язаний з можливістю погашення основної суми боргу та проценти, пов'язані з ним відповідно до умов контракту. Показники економічної життєздатності в межах встановлених параметрів; топ-менеджмент позичальника має чудову ділову репутацію. Кредитна історія позичальника виняткова. Відсутня документація про можливу затримку виплати основної суми або відсотків. Крім того, ми можемо зробити висновок, що фінансова діяльність все одно відбуватиметься на тому самому рівні деталізації.

2.2. Характеристика організації роботи бухгалтерської служби та оцінка базових засад облікової політики підприємства

Фінанси, податки, внутрішній облік і контроль делеговані бухгалтерській службі ФГ «Ковальчук», що забезпечує органічний і переплетений зв'язок між ними. Компанія створила поточні посадові

інструкції для кожного працівника бухгалтерії, але вони не оновлюються вчасно у відповідь на зміни законів часу.

Для виконання завдання обліку господарських фактів та відображення їх в бухгалтерському обліку ФГ «Ковальчук» використовується форма бухгалтерського обліку з компонентами автоматизації в рамках системи електронного документообігу «М.е.doc» та MS Excel.

Порядок ведення цієї форми обліку регулюється наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України від 04.06.2009 р. 390 «Про затвердження спеціалізованих форм бухгалтерського обліку для сільськогосподарських підприємств та Методичних рекомендацій щодо їх застосування», та Методичних рекомендацій щодо застосування бухгалтерського обліку для сільськогосподарських підприємств.

«М.е.doc» — цифрова система управління документами, що полегшує ведення документів різного типу та призначення, серед яких: звіти, податкові накладні, акти, рахунки-фактури. Будь-який документ, створений у системі «М.е.doc» та має електронний цифровий підпис, відповідно до чинного законодавства України вважається електронною версією паперового документа. Атрибути системи «М.е.doc»:

- складання податкових накладних, звітів, актів, договорів та інших документів;
- перевірка, друк та збереження документів на цифрових носіях;
- шифрування та підпис цифрового підпису;
- направлення заяв до контролюючих органів;
- облік податкових накладних, отримання реєстраційних витягів з реєстру.

Мета цієї діяльності – сприяти обміну податковими накладними та квитанціями про їх реєстрацію, а також договорами, договорами з іншими сторонами.

Інформація первинних документів, прийнятих до бухгалтерського обліку, фіксується в системі рахунків, яка ведеться в журналі, ордерах,

відомостях аналітичного обліку, головній книзі. Усі замовлення на журнали мають форму прямокутника і виконуються за кредитним принципом.

Кожного місяця інформація систематизується в порядку журналу, який потім переноситься в Головну книгу, це єдиний бухгалтерський документ, який узагальнює інформацію за період. Потім створюється Оборотно-сальдовий звіт для обліку періоду. Головна книга відповідає за агрегування даних про замовлення з журналу, перевірку законності записів на окремих рахунках і створення фінансового звіту. Для кожного синтетичного рахунку складається окремих аркуш за шаховим принципом. Головна книга та баланс полегшують порівняння рахунків та балансу ФГ «Ковальчук».

Структурна організація організації є формою поділу праці та кооперації, яка сприяє розподілу всього комплексу обліку, нагляду та аналізу між залученими [58].

У ФГ «Ковальчук» застосовувався централізований підхід до організації бухгалтерської діяльності, за якого бухгалтерський апарат як методично, так і адміністративно залежав від одного керівника – головного бухгалтера. Додатково створена лінійна організаційна структура бухгалтерської служби, яка передбачає спрямування всіх виконавців до головного бухгалтера. Вважаємо, що це вигідно для ФГ «Ковальчук», оскільки воно працює тоді, коли кількість працівників, які займаються обліком, наглядом та аналізом, не перевищує 10-12 осіб.

Графік документального оформлення платежів по єдиному соціальному внеску ФГ «Ковальчук» у 2022 році наведено в таблиці 2.3.

До кінця поточного року вони зберігаються в бухгалтерії корпорації, оскільки працівники бухгалтерії змушені часто звертатися до них для отримання різної важливої інформації. Після цього вони переміщуються на постійне сховище, під нагляд головного бухгалтера ФГ «Ковальчук».

У відповідних випадках зазначаються найменування підприємства, порядковий номер справи (код), звітний період (рік, місяць). Бухгалтерські документи видаються тільки з дозволу головного бухгалтера. В окремих

випадках приймається рішення відповідних органів, що документально підтверджується їх повноваженнями. Це робиться з дозволу генерального директора, окремі документи потім видаються (знищуються) з бухгалтерського архіву.

Таблиця 2.3

Графік документообігу з обліку розрахунків за єдиним соціальним внеском ФГ «Ковальчук» у 2022 році

Створення документа	Перевірка документа	Оброблення документа	Передача в архів
Розрахункова відомість - бухгалтер з обліку оплати праці: до 15 числа і в останній день місяця	головний бухгалтер – вкінці місяця	бухгалтер з обліку оплати праці – вкінці місяця	бухгалтер з обліку оплати праці – вкінці року
Зведена відомість № 5.1с.г. нарахування та розподілу оплати праці і відрахувань від неї за об'єкта обліку витрат – бухгалтер з обліку оплати праці: до 15 числа і в останній день місяця	головний бухгалтер – вкінці місяця	бухгалтер з обліку оплати праці – вкінці місяця	бухгалтер з обліку оплати праці – вкінці року
Журнал-ордер № 5Б с. г. - бухгалтер з обліку оплати праці: вкінці кожного місяця	головний бухгалтер – вкінці місяця	головний бухгалтер – вкінці місяця	бухгалтер з обліку оплати праці – вкінці року
Виписка банку разом з прикладеними документами – установа банку: вкінці кожного місяця	бухгалтер з обліку коштів на рахунках в банку – вкінці місяця	бухгалтер з обліку коштів на рахунках в банку – вкінці місяця	бухгалтер з обліку коштів на рахунках в банку – вкінці року
Звіт про суми нарахованої заробітної плати застрахованих осіб та сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до органів ПФУ – бухгалтер з обліку оплати праці – до 20-го числа наступного місяця	головний бухгалтер – при поданні до органів ПФУ	бухгалтер з обліку оплати праці - при поданні до органів ПФУ	бухгалтер з обліку оплати праці – вкінці року

Суттєвим недоліком організації зберігання документів у ФГ «Ковальчук» є відсутність спеціального приміщення для постійного архіву, це пов'язано з відсутністю в кабінетах головного бухгалтера спеціального приміщення, яке б дозволяло швидко знайти необхідну інформацію.

Відповідно до Інструкції з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарних цінностей, грошових коштів і документів і розрахунків від 11.08.1994р. 69, ФГ «Ковальчук» проводить періодичну інвентаризацію, а також перед складанням річної фінансової звітності він повинен це робити обов'язково.

Для здійснення інвентаризації на підприємстві, згідно з наказом директора від 10.10.2011 р. № 121 була створена постійно діюча інвентаризаційна комісія до складу якої увійшли головний інженер, головний агроном, головний інженер-конструктор, головний бухгалтер, заступник директора корпорації. Проведені інвентаризації відрізняються високою якістю, а їх результати систематично та регулярно відображаються в бухгалтерському обліку.

Наказ № 3 «Про політику та організацію бухгалтерського обліку» від 04.01.2012 р. Затверджено основні принципи та практичні аспекти бухгалтерського обліку у ФГ «Ковалехт». Він розроблений відповідно до вимог чинного законодавства України з урахуванням специфіки галузі, специфіки процесів та їх повноти.

У зв'язку з цим бухгалтерія вважається самостійною структурною складовою ФГ «Ковальчук», яка безпосередньо підпорядковується директору корпорації. Чинні посадові інструкції для кожного працівника бухгалтерії розробляються окремо, але вони не своєчасно оцінюються відповідно до змін законів сучасної епохи.

Суттєвим недоліком організації зберігання документів у ФГ «Ковальчук» є відсутність спеціального приміщення для постійного архіву, це пов'язано з шафами головного бухгалтера, в яких відсутні засоби швидкого пошуку необхідної інформації.

2.3. Облік витрат на виробництво і вихід продукції рослинництва на підприємстві

Усі задокументовані витрати та результати, пов'язані із сільським господарством, базуються на відповідних первинних документах. Розпізнається декілька різних типів документів:

- врахування вартості робочої сили;
- від вартості різних предметів праці;
- з обліку витрат на оплату праці.
- з обліку інших видатків,
- з запису виробництва.

Облік витрат на оплату праці фіксує вартість праці для конкретних видів робіт і накопичений дохід. Основним первинним документом, який відображає кількість відпрацьованих годин, є таблиць обліку робочого часу. Створюється в місячний термін за виробничими підрозділами та категоріями працівників. Табельний облік у відділах, бригадах, ремонтних майстернях та інших виробничих підрозділах доручається спеціально призначеним працівникам або керівникам. Для кожного працівника в таблиці виділяється окремий рядок, записується кількість відпрацьованих годин, умовними літерами вказуються причини нез'явлення на роботу, наприклад, вихідні або святкові дні, «НД», відпустка, "понеділок", або лікарняні, "Х", відрядження, "SV" або інше. У таблиці зазначаються професія працівника, склад, вид оплати праці, розмір посадового окладу, номер таблиця, код синтетичного та аналітичного обліку, а також дата прийняття на роботу. Після закінчення місяця звіт здається в бухгалтерію для нарахування заробітної плати.

При механізованих роботах таблиці обліку трактора використовуються для оформлення праці машиніста за 5, 10, 15 днів залежно від створення документації. Він демонструє працю, яка використовується для тієї чи іншої культури, склад агрегату та агротехніку, задіяну в їх роботі. При використанні облікової відомості для документування зусиль комбайнера до

неї додаються додаткові екземпляри облікових записів (ф. № 77), картки повернення (ф. № 77а) продукції, що вивозиться з поля.

Витрати праці, пов'язані з водінням трактора, узагальнюються в загальній відомості про використання машинно-тракторного парку, підсумкові дані якої фіксуються в журналі обліку зайнятості і витрат. Прокручується прізвище кожного тракториста за схемою: прізвище, ім'я та по батькові оператора, його звання та стаж роботи, марка та заводський номер трактора. У цей журнал вносяться дані з бухгалтерського обліку робіт і виконаних робіт, а також підсумкові дані з експлуатації вантажних транспортних засобів. Ця інформація фіксується по кожному авто і водію, додаються дані подорожніх листів про виконувану ними роботу і зароблені гроші. В окремих графах розподіляється обсяг робіт (в тоннах або тонно-кілометрах), вироблених споживачами послуг автопарку.

На підставі первинних документів про оплату праці, накопичених відомостей, витрат на оплату праці та видатків за об'єктами бухгалтерського обліку складається місячна відомість, яка є як нарахуванням, так і розподілом заробітної плати та витрат. У цій інформації вказується кількість відпрацьованих днів, кількість витрачених людино-годин, загальна сума заробітної плати і пов'язаних з нею нарахувань, а також резерв (запас) відпусток по кожному об'єкту обліку, підрозділу виробництва і підприємству в цілому. Ці знання є основою для написання записів у звіті про виробництво врожаю.

Цінності матеріальних ресурсів відпускаються у виробництво в межах встановлених показників за параметрами та картою вилучення; одноразова відпустка оформляється накладними (побутове призначення). Насіння розподіляється по кожному відділу або групі пропорційно кількості акрів або одиниць насадження, які є в наявності, враховуючи площу та кількість рослин, які будуть висаджені. Механізм вирахування насіння зі звіту матеріально відповідальної особи полягає в акті витрати коштів на насіння з подальшим його посівом. Процедура документується, а також пов'язані з

нею документи (рахунки для внутрішніх потреб та лімітно-забірні картки) та передаються бухгалтеру, який документально підтвердить вартість ТМЦ. Коли добрива вносяться до рослин, а також використовуються для обробки токсичних хімікатів і гербіцидів при обробці рослин, створюється політика щодо використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив. В акті, який складався двома окремими документами, вказувалися назва культури, яка була удобрена, назва внесеного добрива чи пестициду, площа, номер поля та кількість внесених добрив. Процедура санкціонована керівником господарства. Інформація в цих первинних документах є основою для створення проводок в обліку витрат і доходів, складання Звіту про рух основних засобів, виробничого звіту по сільському господарству.

Для віднесення витрат на оплату праці до собівартості продукції використовується вирахування амортизаційних витрат на основні засоби.

Для компенсації витрат, пов'язаних з ремонтом основних засобів, використовується перелік несправностей, пов'язаних з ремонтом машин. Ця заява дає нам змогу визначити складність ремонту та є попередником замовлення на виконання роботи.

Усі загальновиробничі витрати відносять на витрати рослинництва в спеціальному порядку, що враховує їх розподіл.

Розглянемо рух документів в обліку показників рослинництва схематично 2.1.

Собівартість і випуск сільськогосподарської продукції документується на рахунку 23 «Виробництво», який призначений для цієї мети. За економічним змістом рахунків він відноситься до групи рахунків, пов'язаних з господарськими процесами, за призначенням і структурою рахунків - до групи операційних, калькуляційних рахунків.

Субрахунок 231 спочатку активний, але протягом року стає неактивним. За дебетом рахунку № 231 «Рослинність» записується:

Витрати, пов'язані з виробництвом минулого року в поточному році (неврожай на початку звітнього року);

Вартість урожаю поточного року плюс витрати поточного року.

Витрати поточного року складатимуть собівартість урожаю наступного року. Роботи будуть завершені до кінця звітнього року.

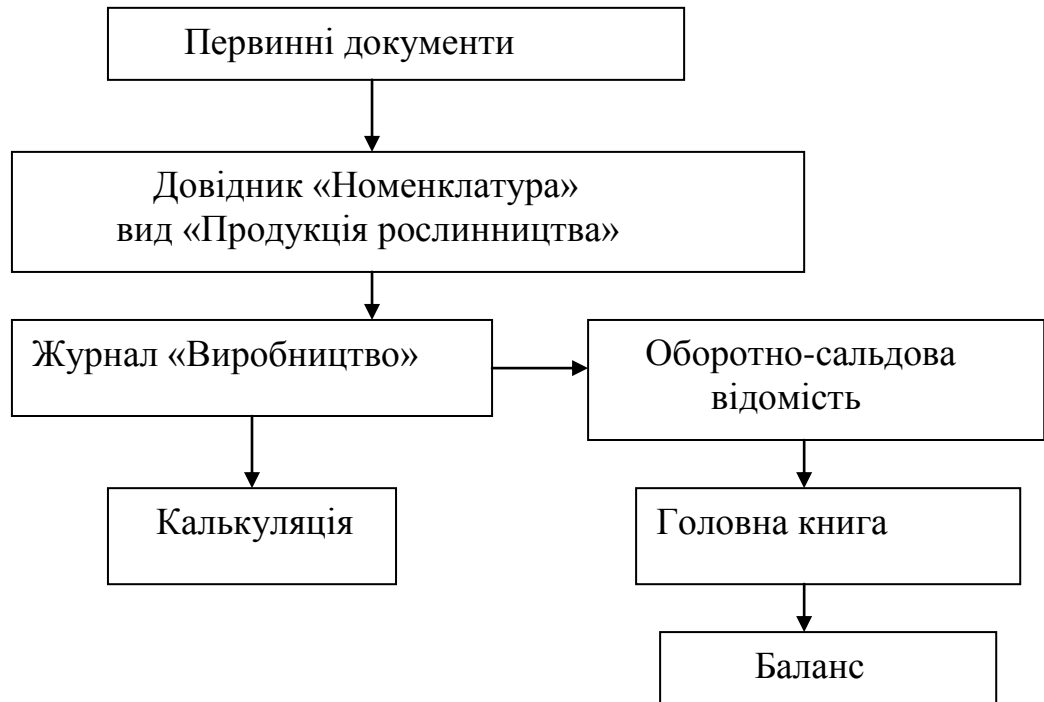

Рис. 2.1. Схема руху документів при обліку виробництва продукції рослинництва

За кредитом субрахунку 231 «Рослиннитто» протягом звітнього року в планових витратах відображається ціна, за якою реалізована сільськогосподарська продукція. Крім того, як витрати, так і обсяг виробництва включаються до загальних витрат за рік з першого дня працевлаштування. Після обчислення фактичної собівартості продукції на кінець звітнього року планову собівартість перераховують у фактичну (враховують калькуляційні різниці). Після списання математичних різниць, пов'язаних з кредитом субрахунку 231 «Вирощування», цей рахунок закривається, за винятком рахунків аналітичного характеру, на яких обліковуються витрати, пов'язані з майбутнім урожаєм.

Схема розподілу загально виробничих витрат наведена на рисунку 2.2.

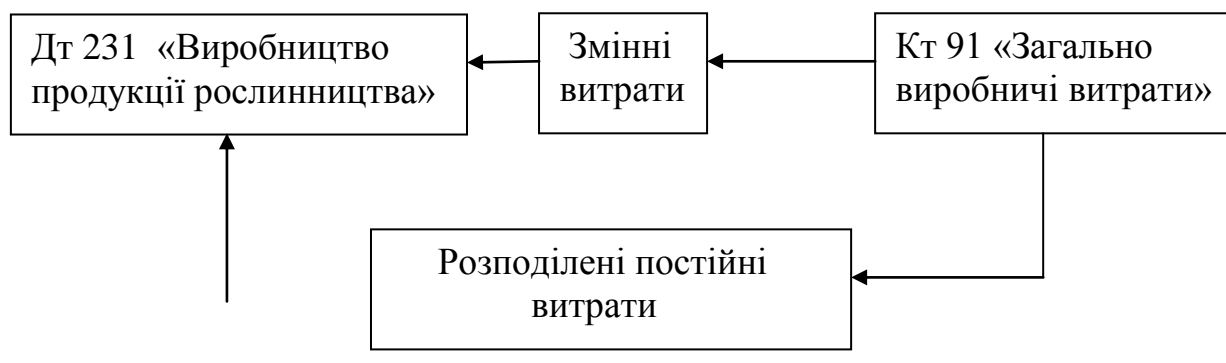

Рис. 2.2. Схема розподілу загально виробничих витрат

Після завершення обліку дані записуються в статистичний звіт, який відображається у формі № 50-сг вважається найбільш значущим економічним показником роботи сільськогосподарського підприємства. Він має чотири частини: виробництво і реалізація сільськогосподарської продукції, витрати на основне виробництво, середньооблікова чисельність працівників, земельні ділянки, які використовувалися за звітний період.

2.4. Інформаційне забезпечення потреб управління на основі облікових даних

Найважливішим аспектом підвищення ефективності виробництва в будь-якій галузі є вдосконалення менеджменту. Удосконалення форм і методів управління обумовлено досягнутим науково-технічним прогресом, подальшим розвитком інформатики, яка пов'язана з вивченням правил, методів і процесів зберігання, обробки і передачі інформації. на основі технічних засобів.

Кілька технологічних інновацій та інформації слід розглядати як засіб зниження витрат на систему управління. Наприклад, поява телефону, радіо, персональних комп'ютерів, локальних комп'ютерів і глобального Інтернету, все це призвело до збільшення системи управління інформацією компанії.

Таким чином, значення інформації в управлінні організацією зростає, це пов'язано з появою нових технологічних інновацій, результатів наукових досліджень, зміною економічної природи світу. Науково-технічна революція призвела до того, що інформація стала найважливішою складовою виробничого процесу. Процес інформації необхідний як передумова функціонування сучасної технології, як засіб підвищення якості робочої сили та як попередник успішної організації виробничого процесу.

У процесі управління інформація постійно передається. Крім того, напрямок передачі інформації може бути вертикальним (від керівника до його підлеглих або від підлеглих до керівника) або горизонтальним (між керівниками підрозділів, підлеглими одного рівня).

Дані бухгалтерського обліку мають вирішальне значення для аналізу та поширення інформації серед керівництва компанії, що дозволить їм приймати ефективні рішення щодо управління.

Предметом аналізу є фактичні витрати господарської діяльності.

Внутрішньо економічний аналіз спрямований на комплексне дослідження економічного розвитку суб'єкта господарювання, що дозволить максимально використати потенціал і регулювати діяльність усіх функціональних підсистем. Його отримують із усієї запланованої, фінансово документованої та нормативної інформації («запланованої», «облікової» та «регульованої») стосовно підприємства чи його підрозділів. Внутрішній аналіз, який використовує весь комплекс економічної інформації, дозволяє оперативно керувати економічними процесами, вдосконалювати організацію виробництва, ефективніше використовувати трудові, матеріальні та грошові ресурси, підвищувати конкурентоспроможність продукції на ринку. .

Основою економічного аналізу є система економічних даних, яка є основою для прийняття точних рішень щодо оптимального управління.

Труднощі, пов'язані з наданням інформації про економічний механізм, ускладнюються зростанням суспільного виробництва товарів в умовах ринкових відносин і швидким прогресом науково-технічних інновацій.

Спочатку збільшується обсяг економічної інформації щодо діяльності компаній, яка потім використовується для проведення контрольних досліджень. Збільшення обсягу інформації негативно позначається на організації та методології аналізу фінансово-господарської діяльності.

Витрати підприємства класифікуються за професійним інформаційним зв'язком, інформаційною в пізнаваність та змістом інформаційного забезпечення.

Основне призначення виробничого обліку — своєчасна, повна і достовірна характеристика фактичних розмірів і складу витрат, а також обсягу виробленої продукції і грошової оцінки продукції.

Проведемо аналіз динаміки і структури витрат підприємства (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка і структура витрат виробництва

Елементи витрат	2018р.		2019р.		2020р.		2021р.		2022р.		2022р. у % до 2018р.
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Витрати на оплату праці	1155,6	15,67	2206,2	12,49	1044,4	12,44	673,5	8,98	840,2	12,82	72,71
Відрахування на соціальні заходи	125,9	1,71	361,7	2,05	240,8	2,87	202	2,69	295,4	4,51	234,63
Матеріальні витрати	4483,2	60,80	7925,9	44,87	5443,1	64,82	3508,8	46,78	2891	44,12	64,49
Амортизація основних засобів	7,2	0,10	16,3	0,09	33	0,39	26,8	0,36	25,9	0,40	359,72
Інші витрати	1601,9	21,72	7152,1	40,49	1636,3	19,49	3090,1	41,19	2500,7	38,16	156,11
Усього витрат	7373,8	100	17662,	100	8397,6	100	7501,2	100	6553,2	100	88,87

Аналіз структури собівартості показав, що найбільше питомих витрат припадає на матеріальні витрати – 44,12%. Однак у 2022 році розмір їхнього ринку скоротився на 35,51%, тоді як загальна сума інших витрат значно зросла на 56,11%.

Уточнення визначення управлінського обліку як системи, яка збирає, зберігає, інтерпретує, систематизує та надає інформацію, яка поєднує методи та техніки з різних галузей економічних знань, щоб задовольнити запити

керівництва щодо альтернативних рішень. Управлінський облік – це сукупність різноманітних функцій управління, результатом яких є надання інформації користувачам щодо їхніх запитів, це здійснюється за допомогою діяльності бухгалтерів (рис. 2.3).

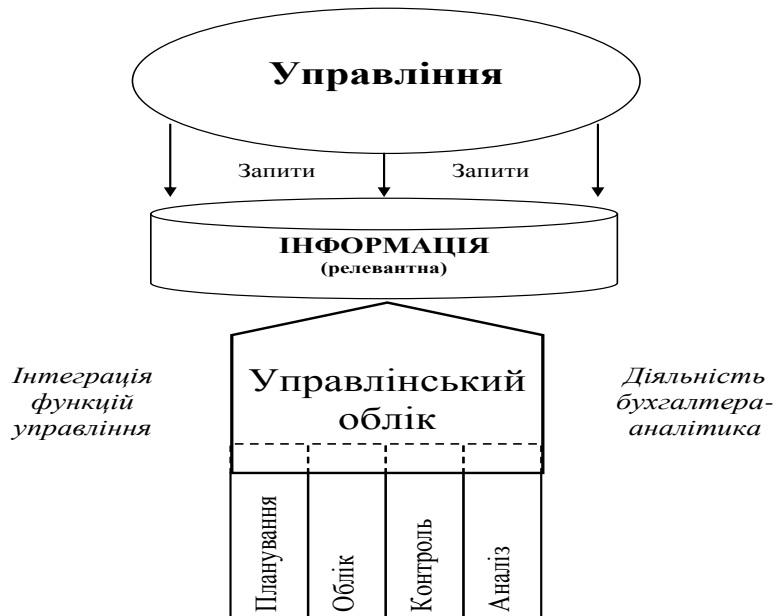

Рис. 2.3. Відображення сутності управлінського обліку

Підвищення вимог до оприлюднення інформації, як у частині застосування міжнародних стандартів фінансової звітності, так і в частині запитів управлінського апарату, потребує змін у порядку ведення обліково-економічного обслуговування сільськогосподарських підприємств. Результати дослідження свідчать про два основних підходи до вдосконалення організації обліково-економічної роботи на підприємствах.

- 1) створення раціональної структури та методу організації обліково-економічної служби;
- 2) надання бухгалтерсько-економічних послуг фахівцями високої кваліфікації - бухгалтерами та аналітиками.

Автоматизований облік зменшить вартість праці, при обробці первинних і складних документів, а також підвищить якість інформації, необхідної для прийняття рішень.

До цього моменту рівень професійного розвитку працівників сільського господарства, в тому числі бухгалтерів, є низьким. Повалено систему підвищення кваліфікації керівників і спеціалістів сільського господарства, що склалася раніше. Сьогодні завдання мати спеціалістів професійного рівня у сфері бухгалтерського обліку делеговано професійним організаціям, які повинні створити систему підвищення кваліфікації, що відповідає міжнародним стандартам професійної освіти.

Висновки до другого розділу

1. Збільшення доходу долає зростання собівартості продукції, що призводить до зростання рентабельності компанії. Виробництво продукції рослинництва впало на 39,97%, а виручка від реалізації у 2022 році склала 8 млн 306 тис. грн.

2. Відповідно до нових принципів економіки наказ «Про облікову політику підприємства» не створено, цим наказом визначено основні принципи ведення бухгалтерського обліку в господарстві. Крім того, документального графіка документообігу також немає, про це йдеться лише у формі розповіді.

3. На рахунку 23 ведеться аналітичний облік за способами виробництва, категоріями витрат і виробленої продукції. В господарстві облік витрат ведеться на основі чинного законодавства. Найвагоміші питомі видатки в структурі витрат займають матеріальні витрати – 44,12%.

РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ В РОСЛИННИЦТВІ НАПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Напрямки покращення обліку витрат та їх вплив на управління діяльністю підприємства

Управління витратами – це процес організації витрат відповідно до їх типу, розташування та середовища, а також контроль рівня витрат і намагання їх зменшити. Це має вирішальне значення для економічної функції будь-якого бізнесу. Система управління витратами має як функціональну, так і організаційну складові. Він включає в себе такі організаційні компоненти:

- процес пошуку та вивчення факторів, що впливають на збереження всіх ресурсів;
- організація поїздок за їх вартістю;
- розподіл витрат ресурсів нормований.
- вартість обліку та аналізу;
- економічне стимулювання економії ресурсів і скорочення витрат.

Кожна складова цієї системи відповідає за певного виконавця, структурні підрозділи компанії. Розробляється схема дій, спрямованих на зниження загальних витрат на виробництво та реалізацію продукції. У цілому ми можемо визначити управління витратами як здатність зменшувати ресурси та максимізувати їх віддачу.

Здатність систематично та логічно управляти витратами під час занепаду ринку підвищує ймовірність виживання. Крім того, коли економіка є вигідною, завдання максимального розподілу ресурсів між поточними та інвестиційними проектами є першорядним.

Це можливо, якщо на підприємстві діє комплексна система управління витратами.

Він призначений для створення та вдосконалення системи управління витратами в компаніях шляхом:

- вибір фундаментальних концепцій і методів, а також управління витратами;
- визнання існуючих проблем формування витрат та контролю на підприємстві.
- створення моделі управління витратами, що враховує специфіку галузі та підприємства;
- створення інформаційної системи;

Процес розробки інформаційної системи повинен враховувати наступні аспекти: документообіг і обрану інформаційну систему;

- розподіл праці та відповідальності за формування витрат і механізм стимулювання та заохочення їх зменшити його.

Основні ідеї та процедури управління витратами поділяються на три напрямки:

- планування цін;
- облік і планово-фактичний контроль витрат;
- коригувальний вплив на порядок нарахування витрат.

Процес планування витрат включає наступні етапи:

- створення переліку видатків, що є засекреченим;
- визначення типових норм витрати ресурсів, виходячи з прогнозованого обсягу виробництва та необхідності підтримання оптимального режиму роботи технологічного обладнання;
- розрахунок вартості ресурсів на основі планових витрат і поточних цін на них.
- визначення того, які умови дозволяють заощадження або витрати бути більш допустимими, ніж зазвичай;
- створення програми, що економить ресурси;
- створення бюджету з прогнозованим періодом витрат.

Метою класифікації витрат за статтями є групування їх у категорії за однією або декількома властивостями рівномірності. Наприклад, матеріали можуть бути включені до статті «допоміжні матеріали» на основі їх внеску у виробництво статті, а також послуг, які споживаються постачальниками тощо.

Саме система бухгалтерського обліку у ФГ «Ковальчук» сприяє управлінню компанією інформацією оперативною, достовірною та об'єктивною. Ефективні спроби досягнення цієї мети потребуватимуть комп'ютеризації бухгалтерського обліку на підприємстві.

Комп'ютеризована система бухгалтерського обліку має рішення для багатьох проблем шляхом запису фінансових фактів і обробки даних, на даний момент вона надає можливість накопичувати, аналізувати, інтерпретувати та надавати інформацію тим, хто використовує бухгалтерську інформацію.

Застосування автоматизації на ФГ «Ковальчук» підвищує ефективність і прискорює процес обробки даних, надаючи оперативну інформацію, яку можна використовувати для прийняття рішень. Як наслідок, часто рекомендується використовувати автоматизовану систему обліку для вирішення локальних проблем замість отримання глобального результату. Однак є ще негативні аспекти, які слід враховувати. При автоматизації первинних процесів працівникам бухгалтерії доведеться вирішувати деякі проблеми: ручне введення інформації в операційну систему, що може призвести до помилок. Щоб їх обійти, у ФГ «Ковальчук» виступають за використання «етикетки зі штрих-кодом, яка представляє підприємство», її можна створити безпосередньо в господарстві. Досить встановити туди спеціальний пристрій для їх виробництва.

На ярлику зазначаються: номер і прізвище комбайнера (водія, тракториста); порядковий номер етикетки; часткове заповнення бункера (показано малюнком); назва культури, яка обліковується (позначається літерою).

На підприємстві використовується унікальний штрих-код, щороку цей код змінюється.

Водіям та комбайнерам, крім ярликів, видається картка з особистим штрих-кодом, прізвищем, і місце, призначене для кріплення етикеток.

Розглянемо процес первинного обліку продукції, що надійшла з поля, за ярликами.

Відправляючи від комбайнів повний зерновий бункер, комбайни дописують до обліку зерна водія одну легендарну мітку.

Транспортування частини бункера документується наступним чином: на ній друкується етикетка з відповідною інформацією, потім доповнюється цією інформацією рахунок водія про зерно.

Для мітки вставленої комбінації драйвер бере на себе мітку комбінації та вставляє її на грошовий рахунок комбінації. Крім того, він являє собою недосконалий бункер так само, як зернозбиральний комбайн.

Поки машина не заповнена, водій має змогу перевозити зерно від кількох комбайнів. У цьому випадку кожен комбайнер наклеює ярлики на картки обліку зерна водія, а той, у свою чергу, наклеює свої ярлики на картки обліку зерна відповідних комбайнерів.

В результаті до кінця робочого дня в облікову картку кожного комбайнера буде наклеєно стільки бирок водія, скільки бункерів зерна він намолотив і відправив від комбайна, і кожен водій матиме стільки комбайнів. мітки як кількість бункерів зерна, які він отримав.

Щоранку керівник електроцеху ФГ «Ковальчук» оновлює на ПК інформацію щодо автомобіля, до якого причетний водій, галузі сільського господарства та відстані до неї. Також зазначає, що комбайн збирає врожай та спосіб його застосування, перевіряє встановлені ставки для нарахування заробітної плати.

Під час зважування вхідного запасу водій повідомляє про кількість зібраного врожаю за допомогою штрих-коду та етикетки з написом «Зернозбиральний комбайн». Поточний менеджер виводить картку на ПК,

який зчитує з неї дані. Після розпізнавання останньої легенди поточний менеджер підписується своїм ім'ям і віддає картку водієві. Після зважування зерна поточний менеджер введе в комп'ютер наступну інформацію: вага автомобіля (separado, вага автомобіля плюс зерно, вага контейнера, вага зерна); місце приймання зерна від водія, розвантаження (номер складу, борт тощо) або спосіб його транспортування.

Програмне забезпечення дозволяє господарству «Ковальчук» автоматично документувати прийом зерна водієм (ф. №71а), приймання зерна комбайном (ф. №78а), а також приймання зерна керівником (ф. №79а). Реєстри оновлюються щодня, і кожна окрема культура має свій набір правил.

Автоматично створений реєстр (ф. № 78а є основою для зберігання зерна, створення Інформаційної системи руху зерна та іншої продукції (ф. № 80) та складського обліку (ф. № .40)

Наприкінці дня електрик ФГ «Ковальчук» видає водієві документ, в якому розраховується сума грошей, яку водій отримає за день виходячи із заробітної плати. Ця інформація по локальній мережі передається в бухгалтерію – там вона є основою для розрахунку зарплати водія.

Письмові дані передаються начальнику гаража для відпуску паливно-мастильних матеріалів. Після закінчення зміни комбайнера він звіряє дані своєї картки обліку закупівлі зерна з даними картки обліку водія і віддає свою картку керівнику. Натомість комбайнеру видається відсоток від загальної кількості зерна на полі (ф. № 67а) та розрахунок заробітної плати з нарахуванням праці за день. Через локальну мережу ця інформація також передається в бухгалтерію, де перетворюється в базу для нарахування зарплати комбайнера.

Схему первинного обліку за допомогою ярличка зі штрихкодом показано на рисунку 3.1.

Дозвіл менеджеру з електроенергетики та бухгалтеру використовувати автоматизовані інструменти скорочує час. Технологія виготовлення та

випуску етикеток відрізняється від технології випуску купонів. При цьому ярлики не підписуються головним бухгалтером, не печатуються, не реєструються в Журналі обліку відпущених талонів і видаються кожному комбайнеру і водію без підпису в бухгалтерії.

Рис. 3.1. Схема ведення первинного обліку продукції рослинництва при застосуванні ярличка зі штрихкодом підприємства у ФГ «Ковальчук»

Крім того, голова господарства ФГ «Ковальчук» звільняється від ведення ручного обліку всіх журналів обліку номерів ярликів, отриманих від водія, кількості полів, які беруть участь у збиранні, найменувань комбайнів, комбайнів, їх від цього звільняються відповідні реєстраційні номери, марки автомобілів і номери, загальна маса зерна, від ведення обліку комбайнів, культур і розрахунків. Працівники, які беруть участь у збиранні та транспортуванні зерна з поля, мають можливість спостерігати за нарахованою їм денною оплатою праці.

Керівник господарства та спеціалісти ФГ «Ковальчук» оперативно отримують необхідну інформацію на певний термін в режимі онлайн для оперативного управління. Спрощено полювання та збір відповідної інформації. Підвищується обсяг продуктивності праці, підвищується швидкість обробки економічної інформації, підвищується її достовірність, що є необхідним для ефективного обліку, планування та управління в

економіці. Вартість обладнання, необхідного для введення етикетки, становить 18 000 грн.

Таблиця 3.1

Витрати на первинний облік продукції рослинництва при використанні Реєстрів відправлення продукції з поля

Заробітна плата вагаря за рік, грн.	Нарахування на заробітну плату, грн.	Вартість виготовлення Реєстрів (3000 шт.), грн..	Всього витрат
8400	3192	45,00	11637

Якщо ФГ «Ковальчук» запровадить маркування продукції, річна економія становитиме 11637 грн.

Визначимо термін окупності витрат, пов'язаних із впровадженням запропонованого способу ведення первинного обліку продукції рослинництва:

$$\text{Термін окупності: } \frac{18000}{11637} = 1,5 \text{ року.}$$

Одже дане впровадження окупиться за 1,5 роки або за 18 місяців.

Це сприятиме більшому ступеню обліку виробництва. Зрештою, від впровадження первинного обліку залежить стан усього облікового процесу на виробництві.

Регулярний облік витрат зумовлює необхідність документального оформлення всіх практично витрачених витрат за певний період часу. На практиці деякі витрати документально підтверджуються протягом більш тривалого періоду часу. Так, процес прийому та відмови від завершених проектів може бути формалізований наприкінці кожного місяця.

Зміни в законодавстві необхідні в управлінні витратами, оскільки вартість чогось безпосередньо впливає на оподатковуваний дохід компанії. Незважаючи на загальну думку, що витрати класифікуються як управлінський облік, який є таємною комерційною діяльністю, той факт, що

витрати впливають на собівартість виробництва та ціну продукту, вимагає дотримання закону.

Зміни до положень стандартів бухгалтерського обліку. Зокрема, НПЗБО 16 «Витрати» доповнено підсистемою, яка дозволяє підприємствам розраховувати собівартість своїх товарів (продукції, послуг) на основі прямих витрат, пов'язаних з виробництвом товарів, виконанням робіт, наданням послуг та прями витрати, пов'язані з виробництвом товару.

- спрямовувати матеріальні витрати;
- прями витрати на оплату праці;
- Амортизація виробничих фондів і нематеріальних активів, пов'язаних з виробництвом продукції, виконанням завдань, наданням послуг, безпосередньо пов'язана з виробництвом товарів.

- витрати на придбані послуги, які безпосередньо пов'язані зі створенням продукції (товарів), виконанням завдань, наданням послуг;

Інші прями витрати, такі як вартість електроенергії (включаючи реактивну) також включені.

При застосуванні цього методу витрати на продукцію (робіт, послуги) включаються до витрат на саму продукцію (робіт, послуги), а також інформація про загальну собівартість продукції розкривається у Звіті про фінансові результати як окремий компонент.

Таке визначення собівартості дає можливість альтернативного способу оприлюднення інформації про собівартість товарів чи послуг, подібного до підходу, визначеного Податковим кодексом.

МСБОДС 30 «Біологічні активи» вплинув на зміну способу визнання біологічних активів, ця зміна відбувається в місці продажу або вартості виробництва (або прямих витрат). Відповідно до НП(В) БО 16 «Витрати» цією зміною первісна вартість біологічних активів та сільськогосподарської продукції зменшена.

Довгострокові біологічні активи, вартість яких не може бути точно визначена на дату балансу, або якщо підприємство є платником податку на

прибуток, можуть бути визнані та відображені за первісною вартістю з урахуванням суми їх амортизація та втрата функції, їх можна визначити на дату балансу. Оцінка та нарахування амортизації цих довгострокових біологічних активів проводиться відповідно до стандартів бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» та 28 «Зменшення корисності активів».

Відповідно до п. 26.2 НП(С)БО 30, тепер необхідно розкривати обсяг виробленої сільськогосподарської продукції за звітний період у натуральних одиницях і з первісно визнаною собівартістю (за вирахуванням очікуваних витрат на момент реалізації).

У результаті сьогодні ми оновили стандарти бухгалтерського обліку, які відповідають податковому обліку, але відрізняються від міжнародної фінансової звітності.

3.2. Автоматизація обліку витрат на виробництво і вихід продукції рослинництва на підприємстві

В конкурентних ринкових умовах ведення бізнесу автоматизація облікового процесу дає компанії можливість економити час і гроші, а головне – приймати ефективні рішення щодо часу доби. Ринок програмного забезпечення різноманітний щодо автоматизації бухгалтерського обліку.

Заключним етапом бухгалтерського обліку є складання звіту. Підприємство подає звіти до органів статистики щодо матеріальних витрат і витрат на операційну діяльність.

«Найкращий звіт» — поширена назва серед бухгалтерів. Протягом останнього десятиліття програма, що з'явилася, діяла.

У цей період сфера комп'ютерних технологій зазнала кардинальних змін, змінилися вимоги до бухгалтерів, і звичайних комп'ютерів вже недостатньо.

У результаті знадобився сучасний продукт для операційних систем нового покоління: Windows XP, Vista, 7.

Так і з'явилася програма такого типу! «Мій цифровий документ називається «М.Е.Дос».

«М.Е.Дос» — це цифрова система управління документами, яка допоможе Вам з різними видами документів: звітами, податковими накладними, договорами тощо. До складу системи входить будь-який документ, який створюється та підписується ЕЦП, є оригіналом документ в електронній формі.

Система, яка дозволяє:

1. Створення документів, статутів, податків, контрактів та інших зобов'язань.
2. Перевірити та роздрукувати документи;
3. Шифрувати та автентифікувати за допомогою цифрового підпису;
4. Подавати звіти до контролюючих органів;
5. Передавати податкові платежі, договори, контракти іншим особам;
6. Знижки на цифрові носії.

Чим "М.Е.Дос" відрізняється від звичного і типового "Best Report Plus"? І навіщо змінювати програму бухгалтера, якщо він працював за тією самою програмою протягом 10 років, разом із сотнями інших бухгалтерів, отримавши ступінь сертифікованого управлінського обліку?

Після запуску модуля «Звітність» ви можете побачити функції, які дозволяють створити звіт, перевірити його та відправити в електронному вигляді з цифровим підписом. Набагато простіше працювати з податковими документами. Крім того, ви можете швидко та легко конвертувати електронні податкові накладні в паперові за допомогою «М.Е.Дос».

Очевидно, що паперовий потік у компанії складається не лише зі звітів. Будь-який союз формується на основі домовленостей. Використання компонента «контракти». Що в ньому особливого, крім самих шаблонів і

зразків документів? По-перше, ви можете змінювати ці шаблони, а також відтворювати таблиці та текст із Microsoft Office.

Крім того, ви можете задокументувати підпис, використовуючи цифровий підпис на документі, це надасть документу юридичний статус. Це означає, що ви не можете відтворити його за допомогою письмової версії. Звичайно, його можна відтворити і зберегти. Незважаючи на те, що програма має надійний архів, у якому зберігаються документи, у лічені секунди можна знайти договір з будь-якою іншою стороною.

По-третє, у будь-який час ви можете переглянути історію кожного контракту та визначити, на якому етапі він завершений. Досить ознайомитися з модулем «Виконання договорів» і знайти відповідний документ.

Окрім того, що він є найефективнішим помічником у складанні звітів та веденні записів, «М.Е.Дос» також швидко та відповідально виконує свої кур'єрські обов'язки.

На швидкість передачі електронних документів впливає як Інтернет, так і присутність відповідника за комп'ютером. Що робити, якщо контрагента немає, а керівника немає, коли потрібно терміново підписати звіт або надіслати оригінал договору в електронному вигляді? З «М.Е.Дос» проблем щодо перевірки підпису немає, тому що функція перевірки підпису вбудована в програму. Будь-хто може переглянути звіт або будь-яку іншу письмову кореспонденцію з будь-якої точки світу за допомогою мобільного телефону. Тепер ви можете не турбуватися про рахунки за здачу звіту до податкової чи іншим структурам. Повідомлення про доставку будуть надходити на мобільний телефон. Для цього необхідно ввести номери телефонів, на які в майбутньому будуть надсилатися повідомлення. Таким чином програма полегшить вам створення звіту, його перегляд, підписання та надсилання вам або вашому керівнику.

Ще одне радісне відкриття оцінять усі без винятку бухгалтери. Обговорюємо перевірку податків і взаємодію з інспектором. Усі готові до

заздалегідь запрограмованого візиту, але як щодо випадкової перевірки? Чи можна це передбачити? Що викликає бажання податкової інспекції відвідати ваш офіс для перевірки? Багато хто знає секрет і те, як уникнути експромту. І все ж... Чому деякі компанії мають звітність, яку регулярно подають вчасно, але потрапляють у «чорний список» податкової?

У результаті кожна компанія прагне заробити гроші. З грошей збирається податок. Також відомо, що податківці під час аналізу декларації з податку на прибуток або ПДВ визначають середню податкову декларацію, пов'язану з галуззю компанії, і порівнюють її з податковою декларацією конкретного підрозділу компанії. Це дозволяє нам визначити ступінь сплати податкових платежів і ймовірність того, що компанія використовуватиме стратегії мінімізації податкових зобов'язань. При створенні плану в першу чергу враховується ставка податкової декларації. Якщо рівень підвищення податків компанії не перевищує рівня збільшення прибутку або сплата податку недостатня для відповідності середньому податковому платежу в галузі, то компанію, ймовірно, буде перевірено.

Зайшовши в розділ «Звітність» – і на підставі заповненої декларації з ПДВ програма запитає, очікується несподівана зустріч з інспектором чи ні.

Програма наповнена корисними функціями, які дозволять бухгалтеру мати більший ступінь впевненості та розслаблення під час роботи. Для цього враховувалися побажання клієнтів. Очевидно, що інтерфейс програми став більш зрозумілим і менш складним у використанні. Тепер переходити по меню програми стане простіше і швидше. Впізнавані символи стануть наставниками і завжди направлять вас до наміченого розділу. Крім того, ви можете швидко та легко знайти потрібний документ за будь-яким запитом (за періодом, назвою документа, ІПН контрагента, номером договору та іншими критеріями). Маючи справу зі звітом, необов'язково завжди закривати його, щоб виконати з ним будь-які дії, наприклад, перевірити його чи надіслати онлайн. Тепер, не видаляючи звіт, ви можете його перевірити, змінити, підписати, надіслати, а також отримати розписку від керівного органу.

Для бухгалтерів, які дуже зайняті, завдання заповнення картки підприємства зменшується. Незважаючи на те, що цю процедуру потрібно проводити лише один раз, багато бухгалтерів часто забувають вказати конкретні дані або просто ігнорують весь запис. Якщо в корпорації вже є цифрові підписи для електронних карток, то відповідна інформація автоматично вставляється у відповідні поля на картці. ПІН та ПП платника буде отримано з податкової бази даних. Щоб досягти цього, вам просто потрібно подати запит на вакансію через Інтернет.

Вартість послуг для комерційних організацій, що знаходяться на загальній системі оподаткування наведена в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Вартість послуг для комерційних організацій

Послуги	Термін дії	Вартість, грн.
Передача прав на використання ПО	Одноразово	120,00
Отримання оптичного носія з програмним забезпеченням		
Мінімальний пакет обслуговування	квартал	200,00
	півроку	380,00
	рік	630,00
Стандартний пакет обслуговування	рік	810,00
Люкс пакет обслуговування	рік	2070,00

Переваги системи «М.Е.Дос»:

1. Програмний комплекс містить весь набір форм звітності, необхідних для всіх державних органів.
2. Відповідно до чинного законодавства, форми звітності автоматично переглядаються.
3. Відповідно до М.Е.Дос, це надійний спосіб впровадження EDS, цей метод дозволяє конфіденційно спілкуватися з партнерами або регуляторами.
4. Функція «Мобільний підпис» дозволяє кожному, хто має мобільний телефон, переглянути будь-який документ у програмі та підписати його, ця функція ідеальна для керівників, які не присутні на роботі під час створення документа чи звіту, договору, податків, чи актів.

5. Налагоджено можливість отримання повідомлень на мобільний телефон про надходження звіту від органу управління.

6. Компонент програми «Податкові накладні» полегшує зберігання отриманих та виданих податкових накладних, це дозволить автоматично формувати реєстр, виписку та додатки на їх основі.

7. Досягнуто можливості зіставлення ПІН партнерів з базою платників ДПАУ.

8. Програма веде журнал вхідної та вихідної кореспонденції, це дозволить вам дізнатися точні терміни надсилання та отримання електронних документів.

9. У програмі використовується модуль «Договір», який дозволяє створювати, імпортувати, завершувати та обмінювати договори в електронному форматі, що полегшить ведення електронного документообігу з іншими учасниками відповідно до чинного законодавства.

10. Для створення контрактів використовуються шаблони, їх можна редагувати та переносити з Microsoft Office, що пришвидшить процес створення нового контракту.

11. Модуль «Виконання контрактів» полегшить моніторинг будь-якого моменту часу щодо етапу виконання конкретного контракту.

12. Визнано можливість накладення на договір ЕЦП, що дозволить укладати договори в електронному вигляді та мати юридичну силу.

13. Внутрішній модуль «Журнал подій» призначений для збереження історії подій в системі.

14. Система «M.E.Dos» має допомогу при інтеграції в будь-який компонент програми, це допоможе вам швидко зрозуміти призначення того чи іншого меню.

Враховуючи всі переваги даного програмного продукту, ми рекомендуємо підприємству «Науково-виробнича агрофірма «Степова» використовувати дане програмне забезпечення.

Окрім створення та трансляції звітів, «М.Е.Дос» також функціонує як система активного електронного документообігу.

Це складна робота, яка передбачає маніпуляції з електронними документами різного призначення та типу – податковими накладними, звітами, договорами тощо.

Основною перевагою «М.Е.Дос» є впровадження всіх останніх законів щодо бухгалтерської документації та електронного документообігу: взаємодія з «оригіналом», включаючи податкові накладні, створення документів, обмін з іншими сторонами, ведення реєстру тощо. .

«М.Е.Дос» полегшує взаємодію електронних документів з будь-якими іншими документами, це дає змогу уникнути санкцій з боку контролюючого органу та зберегти спокійні стосунки з державою.

3.3. Оптимізація витрат на виробництво продукції рослинництва

Для досягнення основної мети дослідів, а саме зменшення витрат на обробіток ґрунту, доцільно оптимізувати структуру посівних площ з урахуванням розміщення культур, що, за наявних ресурсів, гарантує найменші пов'язані витрати з виробництвом цих культур. На підставі розрахунків оптимальних витрат на виробництво цільової продукції різними способами обробітку ґрунту можна визначити, яка технологія є найвигіднішою за витратами виробництва. Аналіз складається з чотирьох етапів і включає 4 різні культури з однаковими обмеженнями.

Економіко-математична модель у своїй основній формі:

Цільова функція - визначає мінімальні витрати, пов'язані з конкретним видом обробки.

$$Z = \sum_j c_j x_j \rightarrow \min \quad (j \in J)$$

За умов:

$$\sum x_j \leq B$$

- баланс площі ріллі;

$$x_j \begin{pmatrix} \leq \\ \geq \end{pmatrix} b_j$$

- обмеження по питомій вазі площ посіву окремих культур;

$$\sum_j a_{ij} x_j \leq A_i \quad (i \in I)$$

- обмеження по використанню виробничих ресурсів;

$$\sum_j q_{rj} x_j \geq Q \quad (r \in R)$$

- обмеження по виробництву гарантованих обсягів

продукції;

$$x \geq 0$$

- умова невід'ємності значень шуканих змінних.

Позначення:

x_j – площа j -тої культури;

c_j – коефіцієнт виходу пр j -тої культури;

B – загальна площа ріллі;

a_{ij} – коефіцієнт витрат i -того виду ресурсу на одиницю виміру j -тієї

культури;

A_i – кількість ресурсу i -того виду;

Q_r – об'єм гарантованого виробництва продукції r -того виду.

J – культури;

Необхідно знайти компромісні плани розподілу посівних площ, що забезпечать при перелічених сільськогосподарських культурах якнайменші матеріально-грошові витрати.

Підприємство вирощує соняшник, озиму пшеницю, кукурудзу та сою.

Позначимо через X_1 посівну площу під соняшник, га; через X_2 – посівну площу під озиму пшеницю, га; через X_3 – посівну площу під кукурудзу, га; через X_4 – посівну площу під сою, га. Згідно з економічним сенсом усі введені змінні можуть приймати тільки невід'ємні значення, тобто $X_1 \geq 0$, $X_2 \geq 0$, $X_3 \geq 0$, $X_4 \geq 0$.

У результаті оптимізаційна модель передбачає знаходження таких інтегральних значень змінних X_1 , X_2 , X_3 , X_4 , які задовольняють обмеження: загальна площа господарства, прямі витрати праці, виконання плану по соняшнику, виконання плану по сої, вимоги щодо наявності не менше 12

квадратних метрів кукурудзи та озимої пшениці та мети мінімізації загальних матеріальних та грошових витрат на вирощування зазначених сільськогосподарських культур.

На першому кроці створюється модель оптимізації для роботи з плугом.

Показники виробництва ФГ «Ковальчук» при використанні плуга наведено в табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Показники виробництва ФГ «Ковальчук» при використанні плуга

Показник	Сільськогосподарська культура			
	соняшник	озима пшениця	кукурудза	соя
Затрати праці, люд.-год.	5,15	11,3	10,87	4
Витрати на оплату праці, тис.грн. на 1 га	0,10	0,30	0,13	0,11
Прямі матеріальні витрати, тис.грн. на 1 га	1,75	2,34	1,95	1,97
- насіння та посадочний матеріал	0,11	0,45	0,16	0,49
- мінеральні добрива	0,39	0,15	0,47	0,30
- нафтопродукти	0,68	1,16	0,74	0,64
- оплата послуг і робіт сторонніх організацій	0,45	0,45	0,45	0,45
- решта матеріальних витрат	0,10	0,13	0,12	0,08
Інші прямі витрати та загальновиробничі витрати, тис.грн. на 1 га	0,33	0,64	0,94	0,4
- амортизація	0,19	0,34	0,64	0,25
- решта інших прямих та загальновиробничих витрат	0,14	0,3	0,3	0,15
Виручка від реалізації тис, грн./ц	0,39	0,13	0,165	0,43
Урожайність, ц/га	25	50	70	15

Площа, відведена під перераховані культури, не повинна перевищувати 1000 га. Прямі витрати на оплату праці не повинні перевищувати 6500 людино-днів. Господарству необхідно зібрати 7 тис. тонн соняшнику та 2,8 тис. тонн сої. Площа для вирощування кукурудзи має становити не менше 250 га, а площа для озимої пшениці — не менше 250 га.

Для визначення оптимальних рішень для моделі засобами програми MS Excel необхідно оформити вхідні розрахункові дані та провести розрахунок, як показано на рис. 3.2.

ПОСІВНІ ПЛОЩІ							
	X1	X2	X3	X4			
ЗНАЧЕННЯ	280	141,04	250	186,6 7			
КОЕФІЦІЄНТИ					РОЗРАХУНКОВЕ ЗНАЧЕННЯ	ЗНАК	ПРАВА ЧАСТИНА
ЗА ЗАГАЛЬНОЮ ПЛОЩЕЮ	1	1	1	1	857,71	<=	1000
ЗА ВИТРАТАМИ ПРАЦІ	5,15	11,3	10,87	4	6500	<=	6500
ЗА СОНЯШНИКОМ	25				7000	>=	7000
ЗА СОЄЮ				15	2799,99	>=	2800
ЗА ПОСІВАМИ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ		1			141,04	>=	250
ЗА ПОСІВАМИ КУКУРУДЗИ			1		250	>=	250
КРИТЕРІЇ							
КОЕФІЦІЄНТИ					РОЗРАХУНКОВЕ ЗНАЧЕННЯ		
ДОХІД	9,75	6,5	11,55	6,45	7738,31		
ВИТРАТИ	2,19	3,21	3,03	2,5	2290,13		
ПРИБУТОК					5448,18		
РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ					237,90		

Рис. 3.2 Оформлення вхідних даних та розрахунок в електронних таблицях MS Excel

За умовами опишемо обмеження стосовно:

- загальних посівних площ господарства:

$$X1 + X2 + X3 + X4 \leq 1000;$$

- прямих витрат праці

$$5,15 X1 + 11,3 X2 + 10,87 X3 + 4,00 X4 \leq 6500;$$

- виконання плану за соняшником:

$$25 X1 \geq 7000;$$

- виконання плану за соєю:

$$15 X4 \geq 2800;$$

- дотримання вимог про мінімальну посівну площу кукурудзи:

$X_3 \leq 250$;

- дотримання вимог про мінімальну посівну площу озимої пшениці:

$X_2 \leq 250$.

Критерій оптимальності загальних матеріально-грошових витрат на вирощування зазначених сільськогосподарських культур:

$$F_2 = 2,19X_1 + 3,29X_2 + 3,03X_3 + 2,50X_4 \rightarrow \min$$

Аналізуючи отримані дані можна стверджувати, що при даному обробітку ґрунту ми отримуємо витрати в розмірі 2290,13 тис. грн.. При даному розподілі посівних площ перевага надається соняшнику і кукурудзі. Виробнича собівартість використаних культур при обробітку з плугом наведено на рисунках 3.3, 3.4.

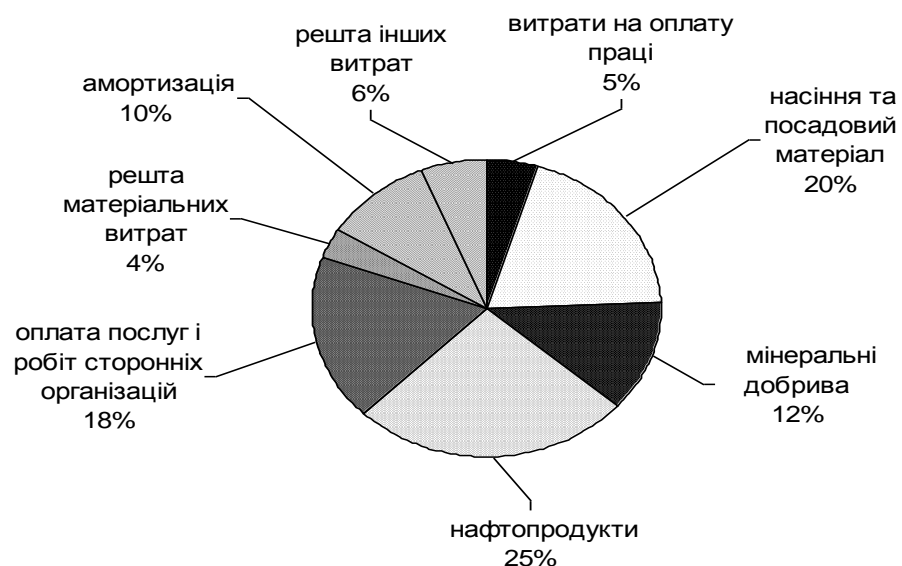

Рис. 3.3. Виробнича собівартість сої при обробітку ґрунту з використанням плуга у ФГ «Ковальчук»

При посіві сої найбільша складова структури витрат припадає на закупівлю олії і становить чверть загальних витрат. Крім того, цифра демонструє, що заробітна плата на підприємстві надзвичайно низька, лише 5% від структури витрат. При правильній структурі витрат оплата праці повинна становити 30%.

Як видно, витрати на нафтопродукти зросли лише останнім часом, це становить значну частину витрат, пов'язаних з цими сільськогосподарськими культурами. Для оцінки збільшення витрат на виробництво соняшнику за рахунок палива обговорюються представлені сценарії рис. 3.4.

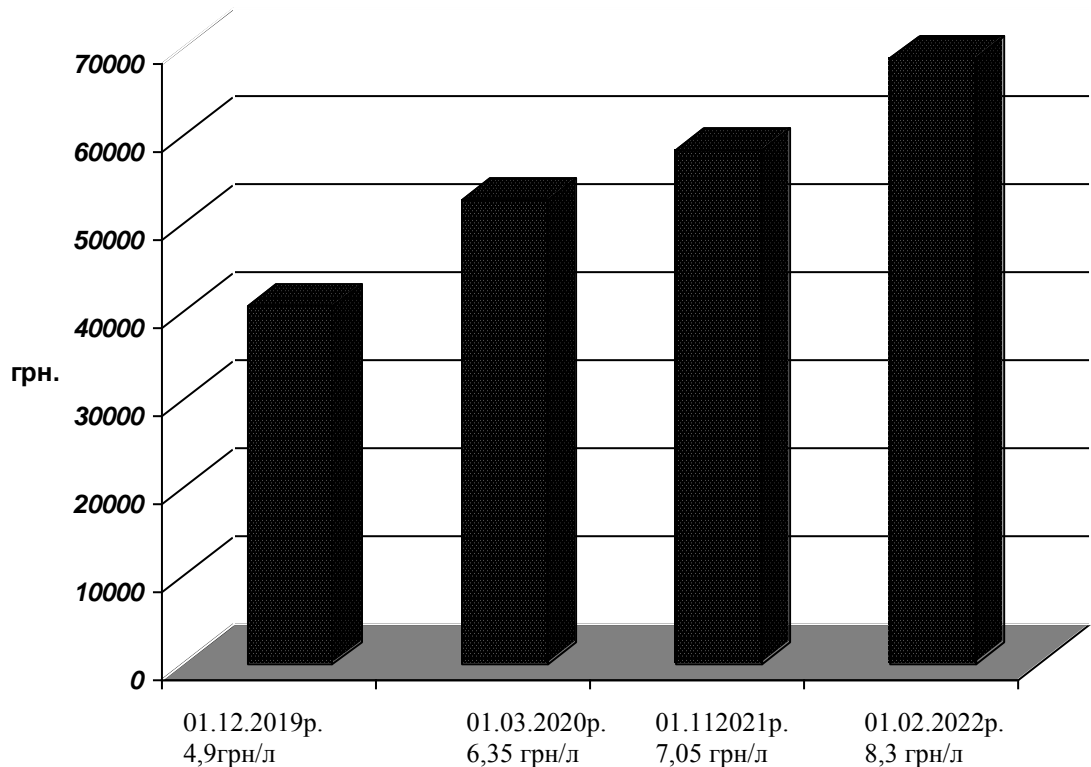

Рис. 3.4. Динаміка збільшення вартості палива при плужному обробітку соняшника у ФГ «Ковальчук»

Другий етап — це модель оптимізації, що включає найменшу кількість обробки.

Показники виробництва ФГ «Ковальчук» з найменшою переробкою наведені в табл.3.4.

Площа, відведена під перераховані культури, не повинна перевищувати 1000 га. Прямі витрати на оплату праці не повинні перевищувати 6500 людино-днів.

Таблиця 3.4

Показники виробництва ФГ «Ковальчук» при мінімальному обробітку

Показник	Сільськогосподарська культура			
	Соняшник	Озима пшениця	Кукурудза	Соя
Затрати праці, люд.-год.	4,01	11,19	10,47	2,89
Витрати на оплату праці, тис.грн. на 1 га	0,76	0,27	0,12	0,88
Прямі матеріальні витрати, тис.грн. на 1 га	1,52	2,14	1,71	1,76
- насіння та посадочний матеріал	0,11	0,45	0,16	0,49
- мінеральні добрива	0,39	0,15	0,47	0,30
- нафтопродукти	0,46	0,96	0,5	0,44
- оплата послуг і робіт сторонніх організацій	0,45	0,45	0,45	0,45
- решта матеріальних витрат	0,10	0,13	0,12	0,08
Інші прямі витрати та загальновиробничі витрати, тис.грн. на 1 га	0,33	0,64	0,94	0,4
- амортизація	0,19	0,34	0,64	0,25
- решта інших прямих та загальновиробничих витрат	0,14	0,3	0,3	0,15
Виручка від реалізації тис, грн./ц	0,39	0,13	0,165	0,43
Урожайність, ц/га	25	50	70	15

Господарство має зібрати обов'язково 7000 ц соняшника та 2800 ц сої. Площа посіву кукурудзи повинна бути не меншою, ніж 250 га і площа озимої пшениці повинна бути не меншою, ніж 250 га.

За умовами опишемо обмеження стосовно:

- загальних посівних площ господарства:

$$X1 + X2 + X3 + X4 \leq 1000;$$

- прямих витрат праці:

$$4,01X1 + 10,19X2 + 10,47 X3 + 2,89 X4 \leq 6500;$$

- виконання плану за соняшником:

$$25 X1 \geq 7000;$$

- виконання плану за соєю:

$$15 X4 \geq 2800;$$

- дотримання вимог про мінімальну посівну площу озимої пшениці:

$X2 \leq 250$;

- дотримання вимог про мінімальну посівну площу кукурудзи:

$X3 \leq 250$.

Для визначення оптимальних рішень для моделі засобами програми MS Excel необхідно оформити вхідні розрахункові дані та провести розрахунок, як показано на рис. 3.5.

	X1	X2	X3	X4			
ЗНАЧЕННЯ	280	249,99	194,11	275,88			
КОЕФІЦІЄНТИ					РОЗРАХУНКОВЕ ЗНАЧЕННЯ	ЗНАК	ПРАВА ЧАСТИНА
ЗА ЗАГАЛЬНОЮ ПЛОЩЕЮ	1	1	1	1	1000	$\leq$	1000
ЗА ВИТРАТАМИ ПРАЦІ	4,01	10,19	10,47	2,89	6500	$\leq$	6500
ЗА СОНЯШНИКОМ	25				7000	$\geq$	7000
ЗА СОСІЮ				15	4138,26	$\geq$	2800
ЗА ПОСІВАМИ КУКУРУДЗИ			1		194,11	$\geq$	250
ЗА ПОСІВМИ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ		1			249,99	$\geq$	250
КРИТЕРІЇ							
КОЕФІЦІЄНТИ					РОЗРАХУНКОВЕ ЗНАЧЕННЯ		
ДОХІД	9,75	6,5	11,55	6,45	8376,50		
ВИТРАТИ	2,61	3,06	2,78	2,05	2601,0		
ПРИБУТОК					5775,5		
РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ					222,04		

Рис.3.5. Оформлення вхідних даних та розрахунок в електронних таблицях MS Excel

Аналізуючи отримані дані можна стверджувати, що при даному обробітку ґрунту ми отримаємо витрати в розмірі 2601,0 тис. грн.

Виробнича собівартість сої при мінімальному обробітку наведена на рисунку 3.6.

Рис. 3.6. Виробнича собівартість сої при мінімальному обробітку у ФГ «Ковальчук»

Якщо ми порівняємо малюнки 3.2 і 3.5, то стане очевидним, що структура витрат різко змінилася. Зокрема, вартість робочої сили зросла на 24 відсотки. Вартість постачання та палива незначно змінено.

Витрати на виробництво кукурудзи, озимої пшениці та соняшнику також змінилися при мінімальній переробці, про що свідчать дані додатків К, К1, К2.

Наступним етапом є модель оптимізації вирощування та використання біогумусу.

Виробництво показників під час оранки та внесення біогумусу задокументовано в цій таблиці. 3.5.

Таблиця 3.5

Показники виробництва при обробітку плугом та внесенням біогумусу

Показник	Сільськогосподарська культура			
	Соняшник	Озима пшениця	Кукурудза	Соя
Затрати праці, люд.-год.	6,93	8,92	13,49	6,86
Витрати на оплату праці, тис.грн. на 1 га	0,17	0,25	0,2	0,19
Прямі матеріальні витрати, тис.грн. на 1 га	7,68	5,30	7,81	5,24
- насіння та посадочний матеріал	0,11	0,45	0,16	0,49
біогумус	6,4	3,6	6,4	3,6
- нафтопродукти	0,62	0,67	0,68	0,62
- оплата послуг і робіт сторонніх організацій	0,45	0,45	0,45	0,45
- решта матеріальних витрат	0,10	0,13	0,12	0,08
Інші прямі витрати та загальновиробничі витрати, тис.грн. на 1 га	0,33	0,64	0,94	0,4
- амортизація	0,19	0,34	0,64	0,25
- решта інших прямих та загальновиробничих витрат	0,14	0,3	0,3	0,15
Виручка від реалізації, тис. грн./ц	0,39	0,13	0,16	0,43
Урожайність, ц/га	25	50	70	15

Площа, відведена під перераховані культури, не повинна перевищувати 1000 га. Прямі витрати на оплату праці не повинні перевищувати 7500 людино-днів. Господарству необхідно зібрати 7 тис. тонн соняшнику та 2,8 тис. тонн сої. Площа для вирощування кукурудзи має становити не менше 250 га, а площа для озимої пшениці — не менше 250 га.

Рентабельність цієї моделі нижче, ніж у двох інших моделей, але її можна значно збільшити за рахунок вищої вартості продукту, який будемо називати «екологічно чистим». Оскільки ми відмовляємося від використання

мінеральних солей і хімічних сполук для росту рослин, натомість ми віддаємо перевагу використанню біогумусу.

Для пошуку оптимальних рішень моделі необхідно випустити програмне забезпечення MS Excel.

Ознайомившись з отриманою інформацією, можна зробити висновок, що при такому способі обробітку ґрунту ми понесемо витрати приблизно на 5560,66 тис. грн..ПОСІВНІ ПЛОЩІ							
	X1	X2	X3	X4			
ЗНАЧЕННЯ	280	101,63	250	186,6			
КОЕФІЦІЄНТИ					РОЗРАХУНКОВЕ ЗНАЧЕННЯ	ЗНАК	ПРАВА ЧАСТИНА
ЗА ЗАГАЛЬНОЮ ПЛОЩЕЮ	1	1	1	1	818,29	<=	1000
ЗА ВИТРАТАМИ ПРАЦІ	6,93	8,92	13,49	6,86	7500	<=	7500
ЗА СОНЯШНИКОМ	25				7000	>=	7000
ЗА СОСЮ				15	2800	>=	2800
ЗА ПОСІВАМИ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ		1			100	>=	250
ЗА ПОСІВАМИ КУКУРУДЗИ			1		250	>=	250
КРИТЕРІЇ							
КОЕФІЦІЄНТИ					РОЗРАХУНКОВЕ ЗНАЧЕННЯ		
ДОХІД	9,75	6,5	11,55	6,45	7482,11		
ВИТРАТИ	8,18	6,2	6,2	5,84	5560,66		
ПРИБУТОК					1921,46		
РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ					34,55		

Рис.3.7. Оформлення вхідних даних та розрахунок в електронних таблицях MS Excel

Витрати на урожай кукурудзи при оранці та засипанні біогумусом наведені на рис. 3.8.

У складі собівартості кукурудзи значну частину витрат займає біогумус. Але перевага полягає в тому, що біогумус рекомендується застосовувати на ґрунті та зберігати його властивості протягом тривалого часу лише раз на

чотири роки. Ці витрати цілком виправдані, оскільки ґрунт відновлює всі необхідні поживні речовини.

Витрати на виробництво соняшнику, озимої пшениці та сої шляхом оранки та використання біогумусу задокументовано в додатках Л, Л1 та Л2. Біогумус відповідає за значну частину витрат, пов'язаних з цими культурами.

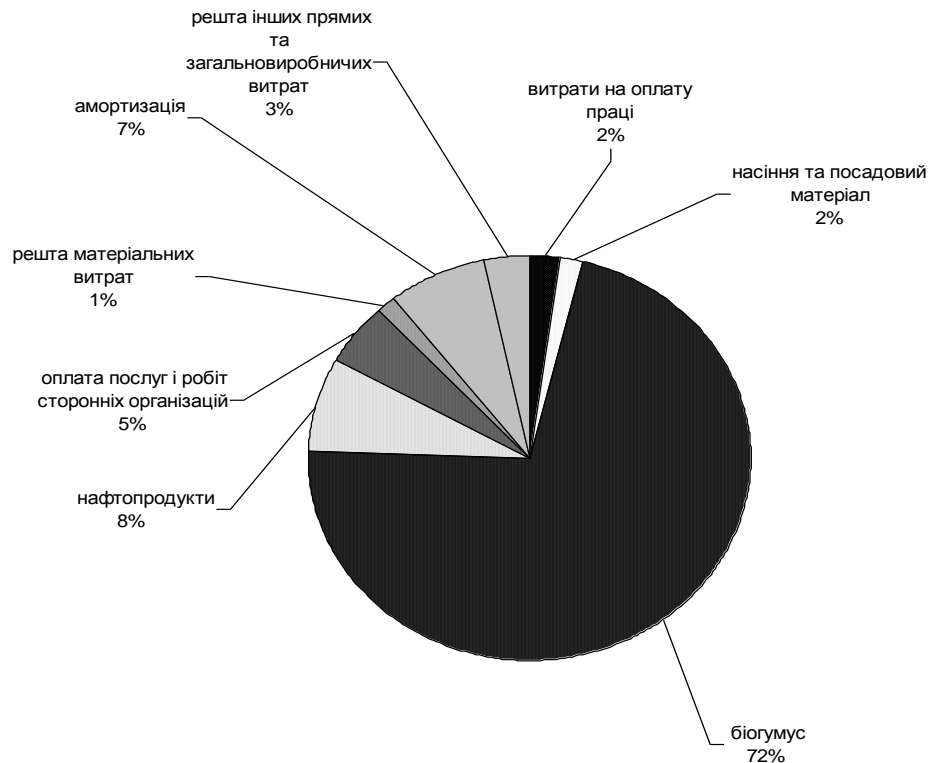

Рис. 3.8. Виробнича собівартість кукурудзи при обробітку плугом та внесенням біогумусу у ФГ «Ковальчук»

Останнім етапом є створення оптимізаційної моделі, яка включає найменшу кількість культивації та все ще містить біогумус.

Показники виробництва, які потребують найменшої кількості переробки за наявності біогумусу, наведені в табл.3.6.

Площа, відведена під перераховані культури, не повинна перевищувати 1000 га. Прямі витрати на оплату праці не повинні перевищувати 7500 людино-днів. Господарству необхідно зібрати 7 тис. тонн соняшнику та 2,8

тис. тонн сої. Площа для вирощування кукурудзи має становити не менше 250 га, а площа для озимої пшениці — не менше 250 га. Основним і невід’ємним ресурсом, який неможливо змінити, стан якого залежить від успішного ведення сільського господарства, є ґрунт.

Таблиця 3.6

Показники виробництва при мінімальному обробітку з внесенням біогумуса

Показник	Сільськогосподарська культура				
	Соняшник	Озима пшениця	Ячмінь	Кукурудза	Соя
Затрати праці, люд.-год	5,78	7,81	9,26	11,99	5,74
Витрати на оплату праці, тис.грн. на 1 га	0,14	0,22	0,15	0,19	0,16
Прямі матеріальні витрати, тис.грн. на 1 га	7,86	5,96	5,22	7,98	5,43
- насіння та посадковий матеріал	0,11	0,45	0,36	0,16	0,49
біогумус	6,8	4	4	6,8	4
-нафтопродукти	0,4	0,93	0,35	0,45	0,41
- оплата послуг і робіт сторонніх організацій	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45
- решта матеріальних витрат	0,10	0,13	0,06	0,12	0,08
Інші прямі витрати та загальновиробничі витрати, тис.грн. на 1 га	0,33	0,64	0,42	0,94	0,4
- амортизація	0,19	0,34	0,24	0,64	0,25
- решта інших прямих та загальновиробничих витрат	0,14	0,3	0,18	0,3	0,15
Виручка від реалізації тис, грн./ц	0,39	0,13	0,099	0,165	0,43
Урожайність, ц/га	25	50	30	70	15

Як наслідок, у сучасний час надзвичайно актуальним є питання про те, як запровадити нові методи захисту ґрунту та ресурсозбереження в обробітку ґрунту, які мають запобігти втраті ґрунту, зниженню його родючості, забрудненню навколишнього середовища, збільшенню виробництва продовольства та кормів при зниженні собівартості продукції.

Для знаходження оптимальних розв'язків рівнянь моделі за допомогою MS Excel необхідно підготувати вхідні дані для розрахунку та провести розрахунок, як показано на рис. 3.9.

ПОСІВНІ ПЛОЩІ							
	X1	X2	X3	X4			
ЗНАЧЕННЯ	280	200,55	250	186,66			
КОЕФІЦІЄНТИ					РОЗРАХУНКОВЕ ЗНАЧЕННЯ	ЗНАК	ПРАВА ЧАСТИНА
ЗА ЗАГАЛЬНОЮ ПЛОЩЕЮ	1	1	1	1	917,22	<=	1000
ЗА ВИТРАТАМИ ПРАЦІ	5,78	7,81	12,99	5,72	7500	<=	7500
ЗА СОНЯШНИКОМ	25				7000	>=	7000
ЗА ПОСІВАМИ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ		1			100	>=	250
ЗА СОСЮ				15	2800	>=	2800
ЗА ПОСІВАМИ КУКУРУДЗИ			1		250	>=	250
КРИТЕРІЇ							
КОЕФІЦІЄНТИ					РОЗРАХУНКОВЕ ЗНАЧЕННЯ		
ДОХІД	9,75	6,5	11,55	6,45	8125,13		
ВИТРАТИ	4,93	4,82	5,71	3,99	4519,39		
ПРИБУТОК					3605,73		
РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ					79,78		

Рис.3.9. Оформлення вхідних даних та розрахунок в електронних таблицях MS Excel

Переглядаючи отриману інформацію, можна підрахувати, що такий спосіб обробки ґрунту обійдеться нам приблизно в 4,5 мільйона доларів. Ми вважаємо, що такий спосіб обробки є найбільш ефективним, сприяє збереженню родючості ґрунту та покращує якість отриманої продукції.

Витрати на виробництво сої при мінімальній обробці, пов'язаній із внесенням біогумусу, наведені на рисунку 3.10.

На цьому етапі витрати на робочу силу зросли, тому що мінімальний обробіток землі вимагає використання ручної праці. Це вигідно з точки зору збереження палива та мастильних матеріалів.

Витрати на виробництво соняшнику, озимої пшениці та кукурудзи без обробки або з додаванням біогумусу задокументовані в додатках М, М1, м2.

В Україні середня кількість гумусу в ґрунті зменшилась у 6 разів і становить приблизно 3%. Щороку ґрунт України розсіює 14 млн. т органічної речовини внаслідок процесу мінералізації, 19 млн. т – внаслідок ерозії. Щоб зберегти чорноземи України, необхідно внести 30-40 тонн органіки на гектар або з 4 тонн біогумусу, про що говорилося в нашому аналізі.

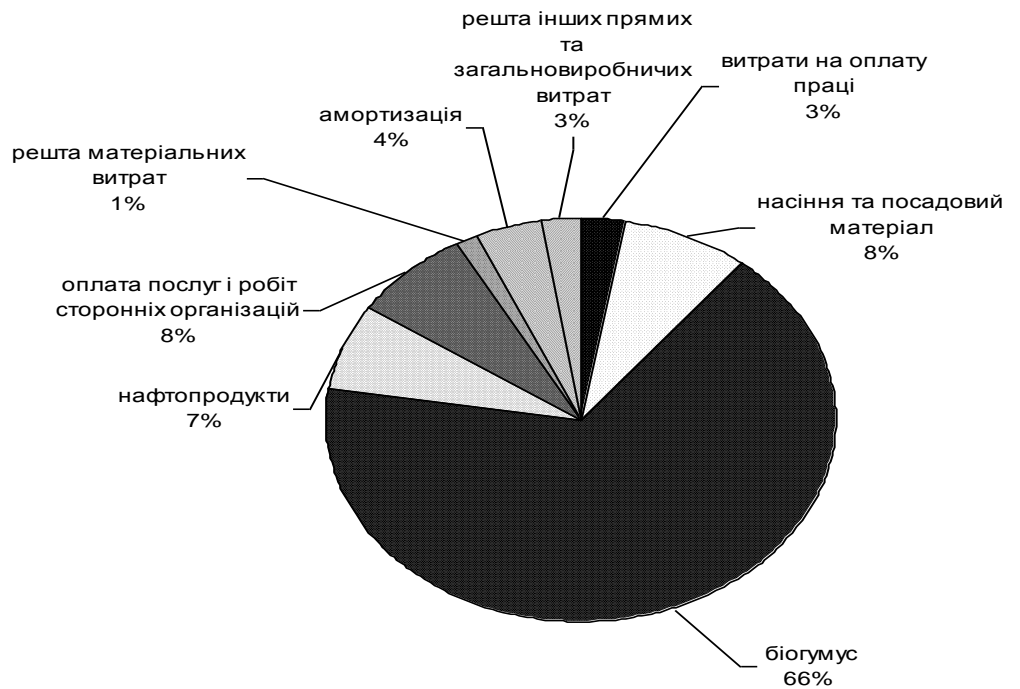

Рис. 3.10. Виробнича собівартість сої при мінімальному обробітку з внесенням біогумусу у ФГ «Ковальчук»

Інтенсивне землеробство призводить до деградації ґрунту, він погано захищений від ерозії, малопродуктивний і енерговитратний. Як наслідок, у сучасному суспільстві існує нагальна потреба у розробці методів вирощування, які б давали високі, екологічно чисті врожаї сільськогосподарських рослин, а також зберігали родючість ґрунту та зменшували витрати енергії на одиницю продукції.

Одним із підходів до вирішення цієї проблеми є розробка та впровадження стратегій зменшення обробітку ґрунту. Було б корисно

оцінити економічну життєздатність методів культивуації, відмінних від оранки та мінімальної культивуації (рис. 3.11).

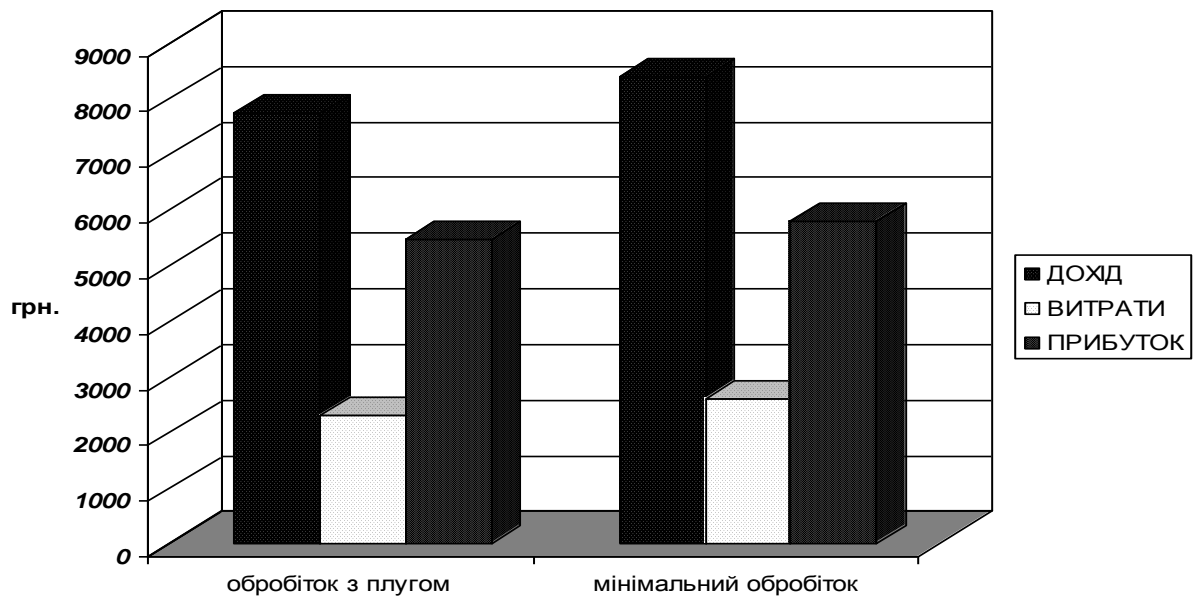

Рис. 3.11 Співставлення економічної ефективності обробітку з плугом і мінімального обробітку

На основі проведеного аналізу ми з'ясували, що на бізнес-рівні найефективніше використовувати технології низької переробки та низької переробки з додаванням біогумусу. Найбільш ефективним буде впровадження нової технології; мінімальна обробка з додаванням біогумусу. За період оцінки різниця у вартості між мінімальним вирощуванням та вирощуванням з додаванням біогумусу оцінювалася в 1,9 млн грн. на користь найменшої кількості обробки.

З отриманих результатів порівняння видно, що при мінімальному вирощуванні зростають витрати, що супроводжується відповідним зростанням як доходу, так і прибутку.

Контраст між економічною ефективністю способів обробітку з використанням оранки та методів мінімального обробітку з використанням біогумусу продемонстрував позитивний ефект від впровадження цих методів у господарство (рис.3.12).

Завдяки використанню біогумусу витрати будуть скорочені вже в середньому на наступний період, 60% витрат, пов'язаних із вищезазначеними культурами, присвячено біогумусу, який потрібно застосовувати кожні чотири роки, для цього попередньо буде потрібно аналіз ґрунту щоб перевірити збільшення показників народжуваності, це дозволить компанії перейти на екологічно чистий метод виробництва та збільшити дохід.

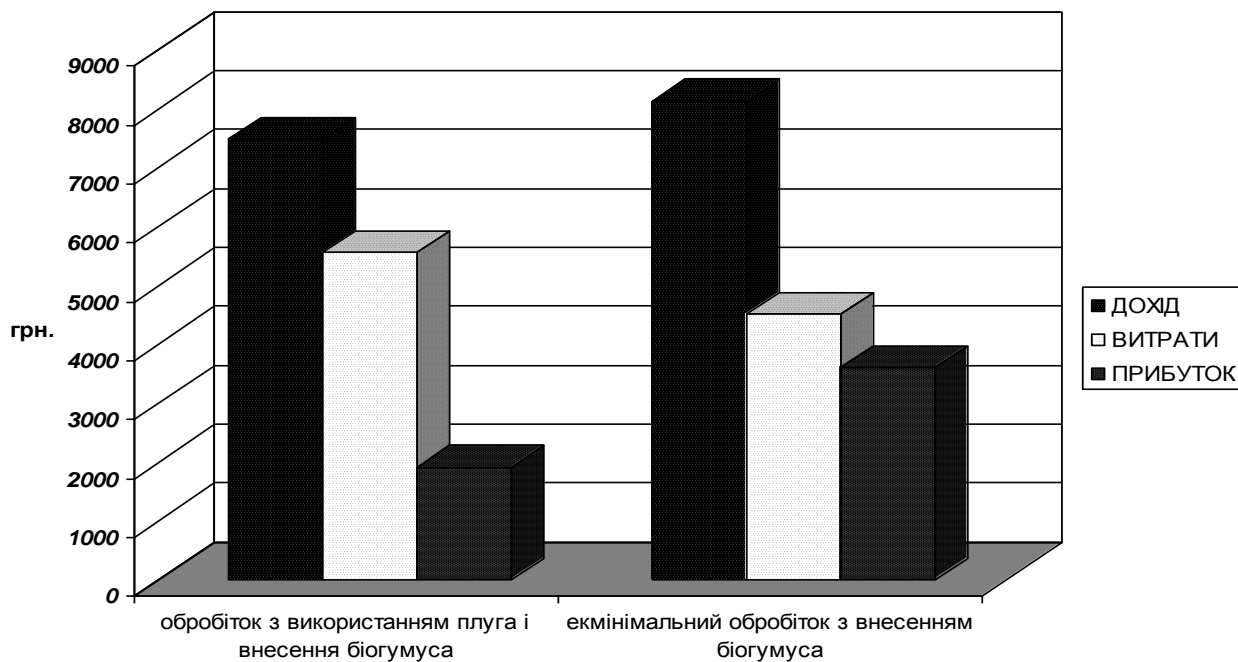

Рис. 3.12. Співставлення економічної ефективності обробітку плугом і внесенням біогумуса і мінімального обробітку з внесенням біогумусу

Завдяки поєднанню знань про переваги та недоліки конкретних типів обробітку ґрунту, а також економіко-математичного обґрунтування необхідності обробітку ґрунту за конкретним типом, власник компанії може приймати рішення щодо використання конкретних технологій. щодо економічно обґрунтованого обробітку ґрунту. Використання цих знахідок підвищить довгострокову життєздатність екологічно чистих сільськогосподарських продуктів, одночасно відновлюючи та зберігаючи родючість ґрунту.

Проведені дослідження та аналіз науково-методичної літератури свідчать про доцільність переходу на мінімальний обробіток ґрунту з додаванням біогумусу, це дозволить зберегти ґрунт та підвищити якість продукції.

Висновки до третього розділу

1. Передбачено удосконалення системи управління витратами на підприємстві шляхом: визнання існуючих проблем створення та контролю витрат на підприємстві, створення моделі управління витратами, що враховує специфіку галузі та підприємства, створення інформаційної системи, зміна документообігу та делегування відповідальності за створення витрат.

2. Впровадити використання програмного продукту «М.Е.Дос», який є програмою, яка полегшує створення та передачу звітів, а також виконує функцію електронного документообігувача. Ця програма полегшить вам зв'язок з електронними документами різного призначення та різного типу – податковими накладними, звітами, договорами тощо.

3. Оптимізація методів обробітку ґрунту підвищить стійкість екологічно чистої продукції, зберігаючи та відновлюючи родючість ґрунту. Рекомендується переходити на мінімальний обробіток ґрунту з додаванням біогумусу, це збереже ґрунт і підвищить якість продукції.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Результати дослідження були такими:

1. Сьогодні ведення та нагляд за бухгалтерським обліком набуває найбільшого значення. Методи обліку витрат, які широко застосовуються в промисловості, будівництві та інших сферах України, не можуть бути перенесені в сільське господарство через їх унікальні властивості функціонування. Регулярний характер виробництва сільськогосподарських культур змушує нас враховувати непрямі витрати на додаток до прямих витрат.

Витрати характеризуються грошовою оцінкою ресурсів, спрямованих на певну мету, і вартістю продукту (послуги або роботи) як результат.

Управління витратами є методом досягнення високого економічного виграшу підприємства. Йдеться не лише про зниження витрат, а й про всі компоненти керування.

Класифікація витрат на виробництво є об'єктивною і розкриває наявність груп витрат, процеси їх формування та взаємозв'язки між ними. Без класифікації витрат важко вирішувати питання управління ними на підприємстві. Категоризація видатків для цілей управління повинна відповідати основній вимозі – на основі атрибутів, які розрізняють витрати на управління ними в різних аспектах.

2. Організація бухгалтерського обліку у ФГ «Ковальчук» базується на Законі про бухгалтерський облік та фінансову звітність України, а також затвердженій інструкції про реалізацію облікової політики у ФГ «Ковальчук», цим визначено основні принципи ведення бухгалтерського обліку в економіка.

3. У ФГ «Ковальчук» використовується централізована форма організації, яка передбачає наявність єдиного керівника, який відповідає як за методичні, так і за адміністративні аспекти бухгалтерської професії.

Додатково створена лінійна організаційна структура бухгалтерської служби, яка передбачає спрямування всіх виконавців до головного бухгалтера. Вважаємо, що це вигідно для ФГ «Ковальчук», оскільки воно працює тоді, коли кількість працівників, які займаються обліком, наглядом та аналізом, не перевищує 10-12 осіб.

4. ФГ «Ковальчук» в управлінні витратами використовує метод формування та аналізу витрат за місцями виникнення та центром відповідальності, якими є дільниці або відділи. Витрати, пов'язані з центрами, відносяться на первинні документи, які створюються власноруч. Аналітичний і синтетичний облік витрат комп'ютеризований.

5. Керівництво компанії повинно постійно вибирати найбільш прийнятні рішення щодо ціни реалізації товару, його назви, сорту та обсягу виробництва, що все опосередковано впливає на продукцію підприємства і, в кінцевому підсумку, на ринок підприємства. .

6. Аналіз структури собівартості показав, що найбільше питомих витрат припадає на матеріальні витрати – 44,12%. Однак у 2022 році розмір їхнього ринку скоротився на 35,51%, тоді як загальна сума інших витрат значно зросла на 56,11%. Середньорічна сума економії становить 1,18 млн. грн.

7. На підприємстві часто нехтують практикою проведення інструктажів та перевірки знань з питань охорони праці, внаслідок чого трапляються нещасні випадки на виробництві. На охорону праці в корпорації спрямовано кілька фондів: кабінет охорони праці знаходиться в жалюгідному стані, в аптечці, деякі препарати застаріли і потребують заміни на нові.

Для усунення недоліків в організації та веденні обліку витрат ми забезпечуємо:

- автоматизувати процес обліку витрат у центрах відповідальності.

Посилити контроль за якістю та оформленням первинних документів з обліку витрат на виробництво.

- використовувати комп'ютеризований продукт для обліку основних засобів.

«М.Е.Дос»;

– При проведенні щорічних підсумків інвентаризації важливо провести дослідження.

витрати та їх склад, а також зробити висновок про те, чи можливо зменшити вартість експлуатації.

- можливість бюджетування виробничих витрат, завдяки чому досягається мінімізація збитків, а також скорочення зайвих витрат, оскільки враховуються не тільки досягнуті результати та витрачені кошти, але й здійснюється їх первинний контроль;

- використовувати розроблені під час дослідження методики скорочення вирощування.

Результати аналізу полягали в тому, що найбільш вигідним буде використання на підприємстві технологій низької переробки та низької переробки з додаванням біогумусу. Вважаємо, що ефективнішою буде нова технологія – менше обробки з додаванням біогумусу. За період оцінки різниця у вартості між мінімальним вирощуванням та вирощуванням з додаванням біогумусу оцінювалася в 1,9 млн грн. на користь найменшої кількості обробки.

Завдяки введенню біогумусу очікується зниження витрат наступного періоду в середньому на 60%, виробництво цих культур вже займає 60% часу на аналіз ґрунту. визначити приріст показників родючості, це дозволить підприємству брати участь в екологічному виробництві та підвищувати їх вартість.

Завдяки поєднанню знань про переваги та недоліки конкретних типів обробітку ґрунту, а також економіко-математичного обґрунтування необхідності обробітку ґрунту за конкретним типом, власник компанії може приймати рішення щодо використання конкретних технологій. щодо економічно обґрунтованого обробітку ґрунту. Використання цих знахідок

підвищить довгострокову життєздатність екологічно чистих сільськогосподарських продуктів, одночасно відновлюючи та зберігаючи родючість ґрунту.

Аналіз наукової літератури та огляд методичної літератури свідчать, що мінімальний обробіток є найефективнішим способом переходу на біогумус, це дозволить зберегти ґрунт та підвищити якість продукції.

Реалізація зазначених заходів дозволить підвищити ефективність управління витратами зокрема та загального менеджменту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артиш В.І. Система вимог до технологій вирощування органічної продукції. / В.І. Артиш // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. – 2011. - №5. - С. 37 – 41.
2. Атамас П., Атамас О. Аналіз і оцінка пропозицій з удосконалення плану рахунків / П. Атамас, О Атамас // Бухгалтерський облік і аудит. Науково -практичний журнал. – 2019. – №5. – С. 3-15.
3. Бобро А. Що принесе Податковий кодекс ФСПШникам. / А. Бобро // [Податки та бухгалтерський облік](#). - №89. – 2019. – С. 22-26.
4. Братчук Л.М. Нові вимоги Податкового кодексу та завдання бухгалтерського обліку для їх вирішення. / Л.М. Братчук // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. – 2019. - № 4. - С. 62-65.
5. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: Підручник. - 3-тє вид., перероб. і допов. / [М.Ф. Огійчук, В.Я. Плаксієнко, Л.Г. Панченко та ін.]. За ред. проф. М.Ф. Огійчука/. – К.: Алерта. – 2016. – 878с.
6. Войтенко Т. Електронні документи: створення, виправлення, зберігання за правилами Положення № 88. / Т. Войтенко // [Податки та бухгалтерський облік](#). - № 61. – 2020. – С. 12-14.
7. Голов С. Система глобального бухгалтерського обліку / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. Науково-практичний журнал. – 2020. – № 3. – С. 3 - 12.
8. Голов С. Справедлива вартість та її місце в системі оцінок бухгалтерського обліку / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. Науково-практичний журнал. – 2007. - № 4.-С. 3-18.
9. Голов С. Уніфікація як гальмо розвитку бухгалтерського обліку в Україні / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. Науково-практичний журнал. – 2010. - № 7.-С. 3-7.

10. Голов С. Ретроспективний погляд на реформування бухгалтерського обліку в Україні (анти міфологія) / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. Науково-практичний журнал. – 2006. - № 1. – С. 45-54.
11. Голов С.В. Фінансовий облік: Підручник. [С.В. Голов, В.М. Костюенко, І.Ю. Кравченко, Г.А. Ямборко] – К., 2005. – 976с.
12. Голов С. Чи перешкоджає П(С)БО 16 «Витрати» економічній роботі на підприємстві? // Бухгалтерський облік і аудит. Науково-практичний журнал. – 2007.- № 5, № 10. – С. 3-10.
13. Григор'єва Н. Комп'ютерний практикум. ОРЗ «Податкова звітність»: що нового у версії 1.29.1?./ Н. Григор'єва // [Податки та бухгалтерський облік](#). - № 83. – 2010. – С. 24-27.
14. Гришова І.Ю., Присяшнюк А.Ю. Кластери в агропромисловому комплексі: проблеми та перспективи розвитку. / І.Ю. Гришова, А.Ю. Присяшнюк // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. – 2011. - № 4. – С. 142-147.
15. Гудаленко Л.В. Методологічні аспекти обліку формування та узагальнення результатів діяльності сільськогосподарських підприємств. / Л.В. Гудаленко // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. – 2010. - № 9. – С.70-74.
16. Гудаленко Л.В. Поліпшення якості та прогнозованої облікової інформації для забезпечення прибутковості підприємства. / Л.В. Гудаленко // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. – 2010. - № 7. – С. 67-71.
17. Гуцайлюк З. Економічні ризики в інформаційній системі бухгалтерського обліку /З. Гуцайлюк // Бухгалтерський облік і аудит. Науково-практичний журнал. – 2020. - № 7.-С. 8-9.
18. Дворецький А.М. Теоретико – методологічні аспекти формування бездефіцитно – гумусного землекористування. / А.М. Дворецький // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. – 2021. – № 5. – С. 66-71.

19. Демятина О.А. Міжнародний досвід розвитку сільськогосподарських територій: уроки для України. / О.А. Демятина // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. – 2020. – № 9. – С. 114-121.
20. Діброва А.М., Чорний Г.М. Категорія «управління» як атрибут динамічних систем. / А.М. Діброва, Г.М. Чорний // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. – 2020. – № 7. – С. 122-128.
21. Дяків В.В. Управлінський облік в Україні – реальність сьогодення. /В.В. Дяків // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. – 2010. – № 8. – С.76-81.
22. Житний П. Організаційно-методологічні засади формування облікової політики підприємства / П. Житний // Бухгалтерський облік і аудит. Науково-практичний журнал. – 2016. – № 3. – С. 3-10.
23. Жук В.М. Нові методологічні засади обліку сільськогосподарської діяльності та проблеми практичного застосування - № 6 – С. 34-42.
24. Жук В.М. Інституціональний підхід до розв'язання проблем бухгалтерського обліку в Україні / В.М. Жук // Фінанси України. – 2019. - № 7. – С. 110-113.
25. Івахненко С. Застосування вибіркового методу в аудиті фінансової звітності / С. Івахненко // Бухгалтерський облік і аудит. Науково-практичний журнал. - 2020.- № 3 – С. 40-44.
26. Івахненко С.В. Класифікація програмного забезпечення обліку і контролю / С.В. Івахненко // Бухгалтерський облік і аудит. Науково-практичний журнал. - 2016.- № 7 – С. 55-65.
27. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій. Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. №291 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14>.
28. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16. 07. 1999 р., № 996 – XIV – ВР. зі змінами і доповненнями

[Електронний ресурс] – Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14](http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=996-14).

29. Кириленко І.Г., Демянчук В.В., Женадко В.С., Сікачина О.В. Агропромисловий розвиток України – криза невикористаних можливостей. / І.Г. Кириленко, В.В. Демянчук, В.С. Женадко, О.В. Сікачина // Економіка АПК. Науково - практичний журнал. – 2021. – № 3. – С. 16-23.

30. Козаченко О.А. Розвиток інноваційних технологій у проведенні стаціонарних агротехнічних дослідів. / О.А. Козаченко // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. – 2021. – № 1. – С. 134-139.

31. Концеба С.М. Економічна сутність ресурсного забезпечення виробництва продукції. / 2020. – № 7. – С. 43-46.

32. Крисанов Д.Ф. Агропродовольча продукція в координатах якості та безпечності. / Д.Ф. Крисанов // Економіка АПК. Науково-практичний журнал.– 2021. – № 1. – С. 12- 20.

33. Кротивко М.Ф. Концептуальний підхід до кластерної організації та управління розвитком агропромислового виробництва. / М.Ф. Кротивко // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. – 2020. – № 11. – С. 3-14.

34. Кузьмінський Ю., Воронова М. Облік платежів за використання комп'ютерних програм / Ю. Кузьмінський, М. Воронова // Бухгалтерський облік і аудит. Науково-практичний журнал. – 2020. – № 5. – С. 29-33.

35. Кузнецова С. Технологія організації бухгалтерського обліку з урахуванням специфіки суб'єктів господарювання / С. Кузнецова // Бухгалтерський облік і аудит. Науково-практичний журнал. – 2018. - № 6. – С. 29-33.

36. Кузнецова С. Система бухгалтерського обліку: методологічні та правові аспекти формування господарювання / С. Кузнецова // Бухгалтерський облік і аудит. Науково-практичний журнал. – 2018. - №4. – С. 12-16.

37. Кузнецова С. Організація облікової служби на підприємстві /С. Кузнецова // Бухгалтерський облік і аудит. Науково-практичний журнал. – 2018. - № 9. – С. 16-20.
38. Лаврінко Л. Що змінилося в обліку сільськогосподарської продукції /Л. Лаврінко // Баланс-Агро – 2017 - № 4- С. 26-27.
39. Ланченко Є.О., Ткачук В.А. Оцінка розвитку спільних територій як критерій ефективності праці персоналів органів управління / Є.О. Ланченко, В.А. Ткачук // Економіка АПК. . Науково-практичний журнал. – 2021. - № 4. – С. 70-75.
40. Левицька С. Організація обліку господарської діяльності підприємства / С. Левицька // Бухгалтерський облік і аудит. Науково-практичний журнал. - 2020. - № 6. – С.6-13.
41. Лещенко А.О. Компютерна система обробки облікової інформації / А.О. Лещенко, Г.В. Шершньова. // Вісник ДонНУЕТ. – 2019. – С. 173 - 15.
42. Малік М.Й. Фінансова звітність у прийнятті управлінських рішень в аграрній сфері. / М.Й. Малік // Економіка АПК. . Науково-практичний журнал. – 2020. - № 6. – С. 173-174.
43. Микитенко Т. Сучасні інформаційні технології обліку і аудиту в управлінні підприємством / Т. Микитенко // Бухгалтерський облік і аудит. Науково-практичний журнал. – 2016. – № 10. – С. 12-19.
44. Месель – Веселяк В.Я. Економічні передумови забезпечення розширеного відтворення сільськогосподарського виробництва в Україні. / В.Я. Месель – Веселяк // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. - 2021.- №3 – С. 9-16.
45. Міндюк А.О., Янишин Я.С. Соціально – психологічні особливості діяльності менеджерів сільськогосподарських підприємств. / А.О. Міндюк, Я.С. Янишин // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. - 2020.- № 5 – С. 110-115.

46. Мних Є. Сучасний економічний аналіз: питання методології та організації / Є. Мних // Бухгалтерський облік і аудит. Науково-практичний журнал. – 2016. – № 2. – С. 55-61.

47. Мосаковський В. Гармонізація обліку / В. Мосаковський // Бухгалтерський облік і аудит. Науково-практичний журнал. - 2016.- № 4 – С. 24-32.

48. Мосієнко О.В. Рефлексивний підхід до прийняття адаптивних рішень в управлінні підприємством. / О.В. Мосієнко // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. - 2020.- № 8 – С. 95-100.

49. Нелен В. М., Бойко Л.В. Земля України і здоров'я нації. / В. М. Нелен., Л.В. Бойко // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. - 2021.- № 1 – С. 20-27.

50. Огійчук М.Ф., Плаксієнко В.Я., Панченко Л.Г. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: Підручник/ За ред. проф. М.Ф. Огійчука. – 3-тє вид., перероблене і доповнене. – К.: Алеута. – 2016. – 878с.

51. Олійник О.В., Морозова Г.С. Сталість розвитку господарств різних категорій в аграрному секторі. / О.В. Олійник, Г.С. Морозова // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. - 2020.- № 6 – С. 96-102.

52. Охріменко І.В. Основні змістовні пріоритети в планово – економічній роботі сільськогосподарського підприємства. / І.В. Охріменко // Економіка АПК. . Науково-практичний журнал. - 2020.- № 11 – С. 109-118.

53. Павлик В.П. Моделювання в ситуаційному управлінні сільськогосподарським підприємством. / В.П. Павлик // Економіка АПК. . Науково-практичний журнал. - 2020.- № 6 – С. 102-107.

54. Павлюковець М. Вибір бухгалтерської програми: пріоритети і перспективи / М. Павлюковець // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2016. – № 3. – С. 9-12.

55. Пархоменко В. Документальне забезпечення бухгалтерського обліку / В. Пархоменко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2020. – № 8. – С. 7-11.

56. Плаксієнко В.Я. Системний підхід до обліку та контролю результатів діяльності сільськогосподарських підприємств. / В.Я. Плаксієнко // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. - 2010.- № 7 – С. 167-169.

57. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.00 р. № 92 (зі змінами та доповненнями) // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2018. – №15, 16 (264, 265). – С. 43-46.

58. Петренко С. Якість бухгалтерського обліку як об'єкт оцінки інформаційного забезпечення внутрішнього контролю/ С.Петренко // Бухгалтерський облік і аудит. Науково-практичний журнал. - 2018. - № 2. – С.26-30.

59. Пехоша М.А. Теорія часових рядів у прогнозуванні виробництва і цін реалізації сільськогосподарської продукції. / М.А. Пехоша // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. - 2011. - № 2. – С. 136-144.

60. Податковий кодекс України: Відомості Верховної Ради України (ВВР), (зі змінами, внесеними згідно із Законами N 2856-VI ([2856-17](#)) від 23.12.2010 N 3205-VI ([3205-17](#)) від 07.04.2011 N 3221-VI ([3221-17](#)) від 07.04.2011). – 2019. – С. 1-258.

61. Потапенко В.Г., Потапенко О.М. Органічне сільське господарство як чинник екологічної безпеки. / В.Г. Потапенко, О.М. Потапенко // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. - 2019. - № 5. – С. 58-66.

62. Романюк Т.М., Романюк В.І. Економічна ефективність вирощування органічного насіння озимих і ярих зернових культур / Романюк Т.М., Романюк В.І. // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. – 2011. - № 4. – С. 21-26.

63. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. Посіб. -3-тє вид., випр.. і доп. / Г.В. Савицька // - К.: Знання, 2007. – 668с.

64. Скрипник І.М. Підвищення економічної ефективності годівлі ВРХ. / І.М. Скрипник // Сучасні аспекти управління економічними процесами в регіоні. Матеріали III міжвузівської конференції молодих вчених і студентів. – 2009. – С. 92-93.

65. Скрипник І.М. Оптимізація планування виробництва біогумусу для підвищення родючості ґрунту. Сучасні аспекти управління економічними процесами в регіоні. Матеріали IV міжвузівської конференції молодих вчених і студентів. Дніпро. – 2020. – С. 38-39.

66. Скрипник І.М. Облікове забезпечення управління витратами в галузі рослинництва. / І.М. Скрипник // Молоді науковці – аграрники: традиційні й нові аспекти досліджень. Матеріали міжнародної науково – практичної Інтернет – конференції молодих вчених та студентів. Дніпро. – 2011. – С. 73-74.

67. Сльозко Т. Процедура бухгалтерського обліку: організаційні та методичні підходи/ Т. Сльозко // Бухгалтерський облік і аудит. Науково-практичний журнал. – 2018. - № 4. – С. 31-36.

68. Сльозко Т. Собівартість у постіндустріальній економіці: погляд бухгалтера. / Т. Сльозко // Економіка України. Науково-практичний журнал. –2020. - № 9. – С. 60-68.

69. Соловйован Н. Формування системи державного планування розвитку сільського господарства України. / Н. Соловйован // Економіка України. Науково-практичний журнал. – 2020. - № 8. – С. 11-21.

70. Спальський О.В. Органічне землеробство: проблеми та перспективи. / О.В. Спальський // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. – 2020. – №4. – С. 40-48.

71. Спринчук Н.А. Методологічні підходи щодо визначення ефективності інвестицій установ системи охорони родючості ґрунтів. / Н.А. Спринчук // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. – 2020. - № 10. – С.50-56.

72. Сук Л. Бухгалтерський облік сільськогосподарської продукції // Бухгалтерія в сільському господарстві – 2017 - № 6 – С. 49-50.
73. Сук Л. Структура і класифікація витрат на підприємствах // Бухгалтерія в сільському господарстві.- 2017. - № 20. – С. 46-49.
74. Сук П. Облікова політика підприємства / П. Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2015. – № 1. – С. 2-4.
75. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник / Н.М.Ткаченко//. – К.: Алерта. – 2016. – 765с.
76. Третяк А.М. Фінансове регулювання використання та охорони сільськогосподарських земель у процесі ринкового обороту / А.М. Третяк // Економіка АПК. – 2017. – № 5. – С. 52-56.
77. Уманців Г. Облік у системі мікро- та макроекономічного управління / Г.Уманців // Бухгалтерський облік і аудит. Науково-практичний журнал. - 2018. - № 4. – С. 17-24.
78. Фабіянська В.Ю. Об'єкти обліку витрат і калькулювання у виробництві біопалива / В.Ю. Фабіянська // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. – 2021. - № 4. – С. 70-75.
79. Цветкова Н. Сучасна організація обліку та складання звітності для прийняття управлінських рішень / Н. Цветкова // Бухгалтерський облік і аудит. Науково-практичний журнал. – 2018. - №3. – С.14-27.
80. Яворов В.В. Удосконалення управлінського обліку в сільськогосподарських підприємствах. / В.В. Яворов // Економіка АПК. Науково-практичний журнал. – 2020. - № 3. – С. 107-113.
81. Яців І.Б. Конкурентні відносини в системі аграрного землекористування / І.Б. Яців // Економіка АПК. Науково-практичний журнал.– 2021. – № 4. – С.15-21.

ДОДАТКИ

Оцінка руху та функціонального стану основних засобів ФГ «Ковальчук» за
2018-2022рр.

Показник	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р. у % до 2018р. ±	У сер. по району за 2022р.
Вихідна інформація, тис. грн.							
Вартість основних засобів на початок року	4115,0	4397,0	8406,0	8779,0	15957,0	387,78	2341,0
Надійшло за рік	714,9	4048,0	410,0	71,8	1414,0	197,79	2654,0
Вибуло за рік	8,7	39,0	37,0	0,0	28,0	321,84	206,0
Вартість основних засобів на кінець року	4397,0	8406,0	8779,0	15957,0	17343,0	394,43	4789,0
Нараховано амортизації за рік	349,0	858,0	1185,0	1121,0	2290,0	656,16	1112,0
Знос основних засобів:							
а) на початок року	1410,0	1759,0	2617,0	3802,0	4923,0	349,15	987,0
б) на кінець року	1759,0	2617,0	3802,0	4923,0	7213,0	410,06	2099,0
Показники руху основних засобів							
Річний приріст (+) або зменшення (-), тис. грн.	282,00	4009,00	373,00	7178,00	1386,00	491,49	2448,0
Темп зростання (зниження), %	106,85	191,18	104,44	181,76	108,69	1,83	204,57
Темп приросту (зменшення), %	6,85	91,18	4,44	81,76	8,69	1,83	104,57
Коефіцієнт оновлення, %	16,26	48,16	4,67	0,45	8,15	-8,11	55,42
Коефіцієнт вибуття, %	0,21	0,89	0,44	0,00	0,18	-0,04	8,80
Період оновлення (можливого повного вибуття), років	6,23	2,12	23,64	222,30	12,53	6,30	2,15
Коефіцієнт заміни (простого відтворення), %	1,22	0,96	9,02	0,00	1,98	0,76	7,76
Коефіцієнт розширення (розширеного відтворення), %	39,45	99,04	90,98	10000,00	98,02	58,57	92,24
Період обороту, років	12,19	7,46	7,25	11,03	7,27	59,62	3,21
Показники функціонального стану основних засобів							
Коефіцієнт зносу, %:							
а) на початок року	34,26	40,00	31,13	43,31	30,85	90,04	42,17
б) на кінець року	42,75	59,52	45,23	56,08	45,20	105,75	89,66
Коефіцієнт придатності, %:							
а) на початок року	65,74	60,00	68,87	56,69	69,15	105,19	57,84
б) на кінець року	57,25	40,48	54,77	43,92	54,80	95,71	10,34

Фінансові результати діяльності ФГ «Ковальчук», тис. грн.

Показник	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р. у % до 2018р.	У сер. по району за 2018 р.
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	10934,0	11987,0	19538,0	28203,0	32350,0	295,87	28765,0
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	10121,0	10905,0	16590,0	23658,0	27031,0	267,08	24994,0
У % до доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	92,56	90,97	84,91	83,88	83,56	-9,01	86,89
Операційні витрати, у тому числі:							
а) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);	4578,0	8089,0	12517,0	17283,0	24222,0	529,10	20876,0
б) адміністративні витрати;	262,0	407,0	510,0	453,00	808,00	308,40	749,0
в) витрати на збут;	15,0	28,0	33,0	45,00	68,00	453,33	451,0
г) інші операційні витрати.	1465,0	49,0	65,0	49,00	12,00	0,82	90,0
Валовий прибуток (збиток)	5543,0	2816,0	4073,0	6375,0	2809,0	50,68	4118,0
У % до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	54,77	25,82	24,55	26,95	10,39	-44,38	16,48
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	3801,0	2332,0	3465,0	5828,0	1921,0	50,54	2828,0
Фінансові та інвестиційні доходи	0,00	0,00	1783,0	2094,0	2416,0	-	25,00
Фінансові та інвестиційні витрати	296,0	1817,0	968,00	724,0	1344,0	454,05	1573,0
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	3505,0	515,0	4280,0	7198,0	2993,0	85,39	1280,0
Податок на прибуток від звичайної діяльності	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-	0,00
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності	3505,0	515,0	4280,0	7198,0	2993,0	85,39	1280,0
У % до прибутку від звичайної діяльності до оподаткування	100,0	100,0	100,00	100,00	100,00	0,00	100,0
Надзвичайні доходи	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-	19,00
Надзв. витрати і податки з надзв. прибутку	1059,0	0,00	0,00	101,00	224,00	21,15	73,40
Чистий прибуток (збиток)	2446,0	515,0	4280,00	7097,0	2769,0	113,21	1225,60
У % до прибутку (збитку) від реалізації продукції	22,37	4,30	21,91	25,16	8,56	-13,81	4,26
У % до валового прибутку (збитку)	44,13	18,29	105,08	111,33	98,58	54,45	29,76

Оцінка фінансової стійкості ФГ «Ковальчук» за 2018-2022рр.

Показник	Норм. значення	2018р	2019р	2020р	2021р	2022р	2022р. у % до 2018р.	У сер. по району за 2022р.
1. Показники структури капіталу								
Коефіцієнт автономії	>0,5	0,85	0,49	0,80	0,82	0,75	88,65	0,68
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	0,15	0,51	0,20	0,18	0,25	163,17	0,32
Коефіцієнт фінансування	>1	5,56	0,97	3,90	4,59	3,02	54,33	8,18
Коефіцієнт фінансового ризику	<1	0,18	1,03	0,26	0,22	0,33	184,06	0,48
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Зменш.	0,02	0,32	0,01	0,13	0,09	599,96	0,11
Коефіцієнт структури залученого капіталу	Збільш.	0,09	0,46	0,03	0,66	0,30	353,31	0,25
2. Показники стану оборотних активів								
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Збільш.	2937	3297	5500	8936	12193	415,15	2244,16
Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	>0,1	0,76	0,49	0,68	0,87	0,72	95,40	0,53
Коефіцієнт забезпеченості запасів	>0,5	0,92	0,64	0,89	1,11	1,15	125,65	1,02
Коефіцієнт маневреності вл. оборотних коштів	Збільш	0,00	0,01	0,00	0,02	0,00	674,45	0,13
3. Показники стану основного капіталу								
Коефіцієнт реальної вартості майна	Збільш.	0,82	1,24	0,62	1,20	0,74	90,18	0,47
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	Збільш.	0,39	0,46	0,38	0,51	0,37	95,87	0,32
Коефіцієнт накопичення амортизації	Збільш.	0,40	0,31	0,43	0,31	0,42	103,96	0,38
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Збільш.	1,34	1,15	1,59	0,91	1,64	122,87	1,04

Додаток Д

Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів ФГ «Ковальчук» за 2018-2022рр.

Показник	Норм. значення	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р	2022р. у % до 2018р. ±	У сер. по району за 2022р.
Оцінка ліквідності								
Високоліквідні активи (А1)	≥П1	1,00	19,00	4,00	179,00	28,00	2800,0	300,00
Середньоліквідні активи (А2)	≥П2	680,00	1645,0	1967,0	1995,0	6390,0	939,71	1798
Низьколіквідні активи (А3)	≥П3	3200,0	5129,0	6158,0	8072,0	10471	327,22	2151,0
Найбільш строкові зобов'язання (П1)	≤А1	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-	0,00
Короткострокові зобов'язання (П2)	≤А2	408,00	1673,0	1307,0	73,00	4000,0	980,39	885,00
Довгострокові зобов'язання (П3)	≤А3	89,00	2947,0	75,00	2531,0	2055,0	2309	686,00
Оцінка платоспроможності								
Коефіцієнт абс. ліквідності	≥0,2	0,00	0,01	0,00	0,14	0,01	562,86	0,15
Проміжний коефіцієнт покриття	≥0,7	0,72	0,48	0,75	1,66	1,34	187,50	1,02
Коефіцієнт покриття	≥2	4,11	1,94	3,09	7,82	3,60	87,48	2,12
Коефіцієнт загальної платоспроможн.	>	6,56	1,97	4,90	5,59	4,02	61,29	3,11
Оцінка оборотності оборотних активів								
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-	9112,0	9989,0	16282	23503	26958	295,85	23971
Середньорічна вартість об. активів	-	3636,5	5337,0	7461,0	9187,5	13568	373,09	4020,7
Коефіцієнт обертання об. активів	>	2,51	1,87	2,18	2,56	1,99	79,30	5,96
Коефіцієнт завантаження об. активів	<	0,40	0,53	0,46	0,39	0,50	126,11	0,17
Тривалість одного обороту об. активів, днів	<	144	192	165	141	181	126,0	60,38

Додаток Е

Оцінка ділової активності ФГ «Ковальчук» за 2018-2022рр.

Показник	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	2022р. у % до 2018р. ±	У сер. по району за 2022р.
Вихідна інформація, тис. грн.							
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	9112,0	9989,0	16282,0	23503,0	26958,0	295,85	23971
Операційні витрати	6319,0	8573,0	13125,0	17830,0	25109,0	397,36	20985
Середньорічна вартість капіталу	6510,5	9743,5	12976,5	17364,0	24320,5	373,56	7669,6
Середньорічна вартість необоротних активів	2874,0	4406,5	5515,5	8176,5	10753,0	374,15	3648,9
Середньорічна вартість оборотних активів	3636,5	5337,0	7461,0	9187,5	13567,5	373,09	4020,7
Середньорічна вартість об. виробничих фондів	2351,0	2567,5	2758,0	3836,0	5288,5	224,95	1206,2
Середньорічна вартість готової продукції і товарів	745,0	1600,0	2885,5	3279,0	4044,0	542,82	900,00
Середньорічна величина пот. деб. заборгованості	533,5	1159,5	1806,0	1981,0	4131,5	774,41	1704,5
Середньорічна вартість власного капіталу	5478,0	6005,5	8403,0	14091,5	19024,5	347,29	5043,0
Середньорічна величина кред. заборгованості	569,0	1179,5	1572,5	1279,5	966,5	169,86	1110,5
Показники ділової активності							
Заг. коеф. обертання капіталу	1,40	1,03	1,25	1,35	1,11	79,20	3,13
Фондовіддача необоротних активів, грн.	3,17	2,27	2,95	2,87	2,51	79,07	6,57
Коефіцієнт обертання оборотних активів	2,51	1,87	2,18	2,56	1,99	79,30	5,96
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	144	192	165	141	181	126	60,38
Коефіцієнт обертання об. виробничих фондів	3,88	3,89	5,90	6,13	5,10	131,52	19,87
Тривалість 1 обороту об. виробничих фондів, днів	93	93	61	59	71	76	18,12
Коефіцієнт обертання готової продукції і товарів	12,23	6,24	5,64	7,17	6,67	54,50	26,63
Тривалість 1 обороту готової продукції і товарів, днів	29	58	64	50	54	183	13,52
Коефіцієнт обертання пот. дебіторської заборгованості	17,08	8,61	9,02	11,86	6,52	38,20	14,06
Тривалість 1 обороту пот. деб. заборгованості, днів	21	42	40	30	55	262	25,60
Коефіцієнт обертання власного капіталу	1,66	1,66	1,94	1,67	1,42	85,19	4,75
Тривалість 1 обороту власного капіталу, днів	216	216	186	216	254	117	75,74
Коефіцієнт обертання кред. заборгованості	11,11	7,27	8,35	13,94	25,98	233,93	18,90
Тривалість 1 обороту кред. заборгованості, днів	32	50	43	26	14	43	19,05

Комплексна (рейтингова) оцінка фінансового стану ФГ «Ковальчук»

Показники	2018р.		2019р.		2020р.		2021р.		2022р.		Питома вага (Vi, %) в інтегр. п-ку
	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	
Показники ліквідності											
Коефіцієнт поточної ліквідності	4,11	10	1,94	10	3,09	10	7,82	10	3,60	10	8
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,72	9	0,48	6	0,75	9	1,66	3	1,34	3	8
Показники ділової активності											
Період оборотності дебіторської заборгованості, днів	21,08	10	41,79	10	39,93	10	30,34	10	55,17	10	8
Період оборотності запасів, днів	176,4	10	175,0	10	154,8	5	143,7	4	133,8	6	8
Період оборотності активів, днів	257,2	10	351,2	9	286,9	10	266,0	10	324,8	9	8
Показники фінансової незалежності											
Коефіцієнт фінансової незалежності, %	15,23	10	50,71	8	20,41	10	17,88	10	24,86	10	8
Частка об. активів, сформованих за рахунок власних коштів, %	75,68	10	48,54	10	67,66	10	87,21	10	72,19	10	8
Показники рентабельності											
Рентабельність продажу, %	41,74	10	4,30	7	21,91	10	25,88	10	9,94	9	9
Рентабельність активів, %	17,53	10	1,32	6	8,25	10	10,51	10	3,31	8	9
Рентабельність капіталу, %	20,83	10	2,14	6	12,73	10	12,95	10	4,23	7	9
Інші показники											
Знос основних засобів, %	40,0	8	31,13	9	43,31	8	30,85	9	41,59	8	7
Частка простроченої дебіторської заборгованості, %	0,0	10	0,00	10	0,00	10	0,00	10	0,00	10	5
Частка простроченої кредиторської заборгованості, %	0,0	10	0,0	10	0,0	10	0,0	10	0,0	10	5
Інтегрований показник фін. стану	9,78		8,38		9,38		8,89		8,36		-
Рейтинг фін. стану	А		А		А		А		А		-

Склад та рух витрат при виробництві продукції рослинництва в ФГ «Ковальчук»

